

ТАНИЛЦУУЛГА

“Нийгмийн халамжийн сангаас ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд олгох протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийн жагсаалт, жишиг үнийг шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын тогтоолын төсөл

Нэг.Төслийг шинэчлэн боловсруулсан үндэслэл, шаардлага

Ахмад настны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.4-т заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газрын 2021 оны 363 дугаар тогтоолоор “Нийгмийн халамжийн сангаас олгох протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийн жагсаалт, жишиг үнэ”-ийг баталж, нийгмийн халамжийн сангаас үнийн хөнгөлөлтийг олгож байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн эцэг, эхийн төлөөлөл, ТББ-аас ирүүлсэн санал, хүсэлт болон хэрэглээний үнийн өсөлт, хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл, ялгаатай байдалд тохируулах, шинэ дэвшилтэт технологиор тусгай хэрэгслийн бүтээгдэхүүнүүд шинэчлэгдэж байгаа зэрэг хэрэгцээ, шаардлагад үндэслэн протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийн “цаашид туслах хэрэгсэл гэх” жагсаалт, жишиг үнийг шинэчлэх хэрэгтэй байна.

Төслийг боловсруулахдаа Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын тэргүүлэх 50 нэр төрлийн туслах бүтээгдэхүүний жагсаалтыг харьцуулалтын суурь мэдээлэл болгон ашиглаж, Монгол Улсын хэрэгцээ, үйлчилгээний тогтолцоо, төсөв, зах зээлийн нөхцөлтэй уялдуулан тусгах боломжийг үнэлсэн. ДЭМБ-ын жагсаалтыг бүхэлд нь шууд хуулбарлах бус, үндэсний зохицуулалтад нийцүүлэн хэрэгцээтэй нэр төрлийг нэмэх, одоо байгаа хэрэгслийн нэршил, ангилал, зориулалтыг тодорхой болгох зарчмыг баримталсан. Харьцуулалт, хүснэгтийг танилцуулгын хавсралт 1-т харуулсан.

ДЭМБ-ын тэргүүлэх 50 нэр төрлийн туслах бүтээгдэхүүний зарим нэр төрөл шинэчилсэн төсөлд шинээр тусгагдаж, зарим нь өмнөх жагсаалтад байсан нэршил, ангиллыг шинэчлэн тодорхойлсон байдлаар боловсруулсан. Түүнчлэн одоогоор тусгах боломж, хэрэгцээ нь тодорхой бус туслах хэрэгслүүдийг шууд нэмэгдүүлэхгүйгээр цаашдын хэрэгцээ, технологийн хөгжил болон үйлчилгээний чадавхтай уялдуулан үе шаттайгаар өөрчлөхөөр, зарим шаардлагатай туслах хэрэгслийг хэвээр үлдээсэн.

Жишиг үнийг шинэчлэхдээ Монгол Улсад импортлогдсон туслах хэрэгслийн үнийн судалгаа, НҮБ-ын Хүүхдийн сангаас улс орнуудад нийлүүлэгдэж байгаа туслах хэрэгслийн мэдээлэл, үйлдвэрлэгчийн болон зах зээлийн үнийн судалгаанд үндэслэн жишиг үнийн төслийн боловсруулж, төсвийн нөлөөллийг тооцсон.

Туслах хэрэгслийн жагсаалтыг шинэчлэхдээ зөвхөн өвчний оношоор хязгаарлахгүйгээр тухайн хүний үйлдлийн чадамжийн алдагдалд тулгуурлан бие даан амьдрах болон нийгмийн харилцаанд оролцох хэрэгцээг хангах зарчмыг баримталсан. Ингэснээр зорилтот бүлгийг тодорхойлохдоо жагсаалтад ICD-10 өвчний олон улсын ангилал болон Эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээл, үйл ажиллагааны олон улсын ангилал (ICF)-ыг нэмж тусгасан. Энэ нь туслах хэрэгслийн

хэрэгцээг мэргэжлийн үнэлгээнд тулгуурлан тодорхойлох, зорилтот бүлгийг илүү оновчтой хамруулах боломжтой болгож байна.

Дээр дурдсан хэрэгцээ, шаардлага, оролцогч талуудын санал, судалгааны үр дүнг үндэслэн туслах хэрэгслийн жагсаалт, жишиг үнийн нэр төрөл, жишиг үнийг өөрчлөхөөс гадна тухайн хэрэгслийг ямар хэрэгцээ, нөхцөлд, ямар техникийн шаардлага хангасан тохиолдолд олгохыг илүү тодорхой болгоход чиглүүлсэн.

Тогтоолын төсөл, хавсралтыг Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, эцэг эхийн төлөөлөлд танилцуулж саналыг тусгасан болно.

Хоёр. Жагсаалтын бүтэц, нэр төрөл, шалгуур үзүүлэлтийг шинэчилсэн тухай

Өмнөх жагсаалт нь туслах хэрэгслийн дугаар, нэр төрөл, жишиг үнэ, хамрагдах бүлгийг үндсэн мэдээлэл болгон агуулж байсан бол шинэчилсэн төсөлд хөгжлийн бэрхшээлийн техникийн үндсэн үзүүлэлт, хамрагдах зорилтот бүлэг, тавигдах шаардлага, хэрэгцээний нөхцөл, ICD-10 өвчний олон улсын ангилал болон Эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээл, үйл ажиллагааны олон улсын ангилал (ICF)-ын холбогдох мэдээллийг нэмж тусгасан. Ингэснээр туслах хэрэгслийг олгох шийдвэрийг зөвхөн нэр төрлөөр бус, хэрэглэгчийн бодит хэрэгцээ, функциональ байдал, техникийн шаардлагад үндэслэн гаргах нөхцөл бүрдэнэ.

Туслах хэрэгслийн сонголтыг хэрэглэгчийн хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл, нас, биеийн онцлогтой уялдуулах замаар тухайн хүнд тохирох, сонгох боломжийг нэмэгдүүлэхээр тусгасан.

Одоогийн 66 туслах хэрэгслийн жагсаалтад Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын “Нэн тэргүүний туслах бүтээгдэхүүн”-ий 24 нэр төрөл (48%) -ийн зүйлийн туслах хэрэгслүүд тусгагдсан байсан бол шинэчлэн боловсруулсан төсөлд 37 нэр төрөл (74%)-ийн туслах хэрэгсэл тусгагдаж, ДЭМБ-ын жагсаалтаас 13 нэр төрлийн туслах хэрэгслийг шинээр хамруулахаар тусгасан. Хөдөлгөөний бэрхшээлтэй хүнд цахилгаан тэргэнцэр, тэргэнцрийн суудлын зөөлөвч, цооролтоос сэргийлэх гудас, шээсний уут, давсгийн байнгын гуурс, зөөврийн налуу зам; харааны бэрхшээлтэй хүнд брайлын дэлгэц, гурван төрлийн томруулагч шил; сонсголын бэрхшээлтэй хүнд гэрэлтэй/дуутай/чичиргээтэй сэрүүлэг, дохио, сонсголын лүүп, хүлээн авагч дамжуулагчийн хамт; оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд харилцах самбар/ном/карт, байршил тогтоогч, хамгаалалтын малгай; хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд ухаалаг гар утас; хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд таблет, майга тавхайн бэхэлгээ; ахмад настанд уналт мэдрэгч, хялбаршуулсан гар утас зэргийг шинээр нэмсэн.

Одоогийн ашиглаж байгаа жагсаалтад Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас гаргасан нэн шаардлагатай туслах хэрэгслийн жагсаалтад 24 төрлийн туслах хэрэгслийн нэрийг сольж, хасаж, нэгтгэсэн. Шинээр боловсруулсан туслах хэрэгслийн жагсаалт нь зорилтот бүлгийн хэрэгцээнд нийцсэн, тухайн хүний үйл ажиллагааны хязгаарлалтыг нөхөх, бие даасан байдлыг дэмжих харилцаа, сонсгол, хараа, хөдөлгөөн, аюулгүй байдал, өдөр тутмын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэхэд, халамжийн сангаас олгох хөнгөлөлтөд зарцуулж байгаа хөрөнгийн үр ашгийг дээшлүүлэхэд оновчтой болгоход чиглэж байна.

2.1.Хүүхдийн хэрэгцээг харгалзсан зохицуулалт

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хувьд туслах хэрэгслийн хэрэгцээ нь өсөлт, хөгжил, суралцах үйл явц, хөдөлгөөн, харилцаа, өдөр тутмын үйл ажиллагаа, нийгмийн оролцоотой шууд холбоотой тул насанд хүрсэн хүний хэрэгцээнээс ялгаатайгаар авч үзэх шаардлагатай. Иймд төсөлд хүүхдийн нас, биеийн онцлог, өсөлт хөгжлийн өөрчлөлтийг харгалзан тохируулга хийх, шаардлагатай тохиолдолд мэргэжлийн үнэлгээ, хэмжилт, тохируулгын үндсэн дээр хэрэгслийг сонгох нөхцөлийг тусгасан.Тухайлбал; харилцах самбар/ном/карт, байршил тогтоогч, хамгаалалтын малгай, таблет, майга тавхайн бэхэлгээ, уналт мэдрэгч, хялбаршуулсан гар утас, цахилгаан тэргэнцэр, хэрэглээний тэргэнцэр, олон үйлдэлтэй тэргэнцэр, зогсоогч, тавцантай ширээ зэрэг болно.

Туслах хэрэгслийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх нь хүүхдийн хөдөлгөөн, харилцаа, суралцах болон өдөр тутмын үйл ажиллагаанд оролцох боломжийг дэмжихийн зэрэгцээ эцэг эх, асран хамгаалагчийн байнгын асаргаа, тусламжааны ачааллыг бууруулахад чиглэнэ. Түүнчлэн хүүхдийн өсөлт, хөгжлийн өөрчлөлтөөс шалтгаалан хэрэгслийн хэмжээ, тохируулгыг дахин хийх шаардлагыг мэргэжлийн үнэлгээтэй уялдуулах зарчим баримталсан.

2.2 Насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даасан байдлыг дэмжих зохицуулалт

Насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хувьд туслах хэрэгсэл нь хөдөлгөөн, харилцаа, өөртөө үйлчлэх, боловсрол эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх, нийгмийн харилцаанд оролцох болон аюулгүй байдлыг хангах, бие даан амьдрах болон дэмжлэгтэй амьдрахтай шууд холбоотой. Иймд шинэчилсэн жагсаалтад зөвхөн протез, ортопедийн хэрэгслээс гадна харилцаа, сонсгол, хараа, хөдөлгөөн, уналтаас сэргийлэх, шархнаас хамгаалах болон өдөр тутмын үйл ажиллагааг дэмжих туслах хэрэгслийг хэрэгцээтэй тохиолдолд хамруулах чиглэлийг тусгасан.

Ингэснээр туслах хэрэгслийг халамжийн үйлчилгээний нэг удаагийн дэмжлэг, тусламж гэж үзэхээс илүүтэйгээр тухайн хүний бие даасан байдал, үйл ажиллагааны чадамж, нийгмийн оролцоог дэмжих үйлчилгээний бүрэлдэхүүн хэсэг болгон хэрэгжүүлэх нөхцөл бүрдэх юм.

Асаргаа сувилгаа, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн тусгай хэрэгслийн онцлог хэрэгцээг харгалзан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд стомын уут, давсгийн байнгын гуурс, шээсний уутны үнийн хөнгөлөлтийг Засгийн газраас тогтоосон жишиг үнэд багтаан гурав хувааж, жилд нэг удаа олгохоор тусгасан.

2.3 Туслах хэрэгслийн хэрэгцээний үнэлгээ, хэрэгжилт, хяналтын зохицуулалт

Тогтоолын төслийн дагуу шинэчилсэн жагсаалтын хүрээнд хөнгөлөлт олгох зохицуулалтыг “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд тусламж, хөнгөлөлт олгох” журмаар батлагдсан төсөвт багтаан зохион байгуулах бөгөөд тусламж, хөнгөлөлт олгох үйл ажиллагаа, хөрөнгийн зарцуулалтад нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, бусад хяналтын байгууллага тус тус хяналт

тавьж ажиллах зохицуулалт тусгагдсан. Шинэчилсэн жагсаалтыг хэрэгжүүлэх явцад туслах хэрэгслийн хэрэглээ, сургалт, иргэдийн санал хүсэлтийг үнэлэх зохицуулалтыг мөн тусгаж, Засгийн газрын тогтоолын төсөл тусад нь боловсруулсан.

Туслах хэрэгслийг тохируулгатай, тохируулгагүй гэж ялгасан. Тохируулга шаардлагатай хэрэгслүүдэд протез буюу хиймэл эрхтэн, бүх төрлийн улавч, бүх төрлийн чиг, ортопед, майга тавхайн бэхэлгээ, павликийн дөрөөвч, согог заслын гутал, зогсоогч, тавцантай ширээ, хэрэглээний тэргэнцэр, тэргэнцрийн суудлын зөөлөвч, харааны шил, сонсголын аппарат, харилцааны програм хангамж бүхий ухаалаг гар утас, таблет орно. Тохируулга шаардлагагүй хэрэгслүүдэд таяг, алхуулагч, зөөврийн налуу зам, ДЭЙЗИ тоглуулагч, брайлын дэлгэц, брайлын бичгийн хэрэгсэл, томруулагч шил, ярьдаг/мэдэрдэг цаг, цагаан таяг, гэрэлтэй/дуутай/чичиргээтэй сэрүүлэг, сонсголын лүүп, сонсголын хүлээн авагч дамжуулагчийн хамт, живх, хялбаршуулсан гар утас, давсгийн байнгын гуурс, шээсний уут, байршил тогтоогч, ахмад настны тэргэнцэр, унаснаа мэдээлэх дохиолол, харилцах самбар/карт, оюуны бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан туслах хэрэглэгдэхүүн, ивээс зөөлөвч орно. Тохируулга шаардлагагүй хэрэгслүүдийг өөрийн сонгосон газраасаа, жишиг үнийн дагуу худалдан авахаар тусгасан бол тохируулгатай хэрэгслүүдийг туслах технологийн сургалтад хамрагдсан ажилтантай байгууллагаар дамжуулан жишиг үнийн дагуу олгохоор тусгасан.

Гурав. Төсөвт үзүүлэх нөлөөлөл

Халамжийн сангаас Ахмад настны тухай болон Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн дагуу туслах хэрэгсэлд 2024 онд 11.5 тэрбум, 2025 онд 9.2 тэрбум төгрөгийг зарцуулж байсан. 2025 оноос эхлэн ахмад настанд туслах хэрэгслийн хөнгөлөлтийг нэхэмжлэхээр бус худалдан авсан баримтад үндэслэн олгодог болсон тул зардал буурсан. Нийгмийн халамжийн сангаас туслах хэрэгсэлд зарцуулах 2026 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэл 14.0 орчим тэрбум төгрөг байна. Байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд жилд 600.0 мянган төгрөг олгодог болсонтой холбоотойгоор зардал жилд 3.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн.

Энэхүү тогтоолын төслийг хэрэгжүүлэхэд 2027 онд нийт 14.5 тэрбум төгрөг зарцуулагдахаар байна.Үүнд:

№	Зардлын төрөл	Мөнгөн дүн
1.	Дотоодод захиалгаар үйлдвэрлэх протез (нэхэмжлэхээр эсхүл и-баримтаар)	3,512,330,000
2.	Ортопедийн болон тусгай хэрэгсэл (нэхэмжлэхээр эсхүл и-баримтаар)	6,653,563,333
3.	Ортопедийн болон тусгай хэрэгсэл, тохируулга шаардлагагүй тусгай хэрэгсэл (и-баримтаар)	4,350,473,667
НИЙТ		14,516,367,000

Шинэчилсэн жагсаалтын дагуу төсвийн нарийвчилсан задаргааг танилцуулгын хавсралт 2-ын хүснэгт 2-т тусгав.

Шинэчилсэн жагсаалтад Засгийн газрын 2021 оны 363 дугаар тогтоолоор батлагдсан жагсаалтын 45 нэр төрлийн протез, ортопед, тусгай хэрэгслийн үнийг дунджаар **38 хувиар** нэмэгдүүлэн тооцож **2.1** тэрбум төгрөг, жагсаалтад ДЭМБ-ын нэн шаардлагатай 50 нэр төрлийн туслах хэрэгслийн жагсаалтад багтсан, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн амьдралын чанар, аюулгүй байдлыг дээшлүүлэх, суралцах, хөгжих нөхцөлийг сайжруулахад чиглэгдсэн **28** протез, ортопед, тусгай хэрэгсэл шинээр нэмэгдсэн бөгөөд үүнд **3.3** тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов. Түүнчлэн одоогоор тусгах боломж, хэрэгцээ нь тодорхой бус туслах хэрэгслүүдийг цаашдын хэрэгцээ, технологийн хөгжил болон үйлчилгээний чадавхтай уялдуулан хасаж, нэгтгэсэн **24** нэр төрлийн туслах хэрэгсэлд **1.4** тэрбум төгрөг хасагдахаар байна.

Энэхүү шинэчилсэн тогтоолыг 2027 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөх буюу нэг улирал хасагдах тул 2027 онд өргөн барьсан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд олгох протез, ортопед, тусгай хэрэгслийн зардал 11,6 тэрбум төгрөгт багтаан зарцуулах боломжтой юм.

Нэмэгдсэн болон хасагдсан төсвийн задаргааг танилцуулгын хавсралтын хүснэгт 3,4,5-т тусгав.

Тав. Хүлээгдэж буй үр дүн

Протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгсэл нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даан амьдрах, өөртөө үйлчлэх, боловсрол эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх, нийгмийн харилцаанд оролцох боломжийг нэмэгдүүлэхэд чухал ач холбогдолтой. Тохирсон туслах хэрэгслийн хүртээмж сайжирснаар тухайн хүний өдөр тутмын үйл ажиллагаанд бусдаас хамаарах хамаарлыг бууруулах, асаргаа, туслалцааны хэрэгцээг зохистой хэмжээнд багасгах, суралцах болон хөдөлмөр эрхлэх оролцоог дэмжих нийгэм, эдийн засгийн эерэг үр нөлөө гарах боломжтой.

Түүнчлэн хэрэгслийн нэр төрөл, техникийн шаардлага, хэрэгцээний үнэлгээ, жишиг үнийг тодорхой болгосноор санхүүжилтийг бодит хэрэгцээнд чиглүүлэх, шаардлага хангахгүй болон тухайн хүний хэрэгцээнд нийцээгүй бүтээгдэхүүн худалдан авах эрсдэлийг бууруулах, төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт тавих нөхцөл сайжирна.

Шинэчилсэн жишиг үнийг зах зээлийн судалгаа, бүтээгдэхүүний техникийн үзүүлэлт болон төсөвт үзүүлэх нөлөөллийн тооцоонд үндэслэн тогтоосноор халамжийн сангийн хөрөнгийг оновчтой төлөвлөх, хөнгөлөлтийг зорилтот бүлэгт хүргэх боломж нэмэгдэнэ.

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар дараах үр дүн гарна гэж үзэж байна.

Үүнд:

1. Протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийн жагсаалт, техникийн шаардлага, жишиг үнийг нэгдсэн, тодорхой шалгуурт үндэслэн хэрэгжүүлэх нөхцөл бүрдэнэ.
2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн өсөлт, хөгжил, суралцах үйл явц, хөдөлгөөн, харилцаа, өдөр тутмын үйл ажиллагаа, нийгмийн оролцоотой холбоотой хэрэгцээнд нийцсэн туслах хэрэгслийн сонголт нэмэгдэнэ.
3. Насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даан амьдрах, хөдөлгөөн, харилцаа, хөдөлмөр эрхлэлт, аюулгүй байдал болон нийгмийн оролцоог дэмжих хэрэгслийн хүртээмж сайжирна.

4. ICD-10 болон ICF-ийн мэдээллийг уялдуулан ашигласнаар туслах хэрэгслийн хэрэгцээг зөвхөн оношинд бус, үйл ажиллагааны хязгаарлалт, өдөр тутмын амьдралын бодит хэрэгцээнд тулгуурлан тодорхойлох боломж нэмэгдэнэ.
5. Туслах хэрэгслийн сонголтыг тухайн хүний хэрэгцээ, үйл ажиллагааны чадамж, ашиглах орчин, техникийн шаардлагатай уялдуулснаар хэрэгцээнд нийцээгүй бүтээгдэхүүн сонгох эрсдэл буурна.
6. Протез, ортопед болон тохируулга шаарддаг тусгай хэрэгсэл, тохируулга шаарддаггүй туслах хэрэгслийн хөнгөлөлтөд бүрдүүлэх баримт бичгийг ялгаатай тогтоосноор үйлчилгээ авахад гарах чирэгдэл багасаж, шийдвэрлэлтийн үйл ажиллагаа илүү тодорхой болно.
7. Техникийн шаардлага, чанар, зориулалтад нийцсэн туслах хэрэгслийг сонгон авах нөхцөл сайжирч, төсвийн хөрөнгийг бодит хэрэгцээнд нийцүүлэн зарцуулах боломж нэмэгдэнэ.
8. Жишиг үнийг зах зээлийн судалгаа, бүтээгдэхүүний техникийн үзүүлэлт, төсөвт үзүүлэх нөлөөллийн тооцоонд үндэслэн шинэчилснээр төсвийн төлөвлөлт, санхүүжилтийн үр ашиг сайжирна.
9. ДЭМБ-ын нэн тэргүүний зайлшгүй шаардлагатай туслах бүтээгдэхүүний жагсаалтыг үндэсний нөхцөлд нийцүүлэн ашигласнаар туслах технологийн хөгжлийн чиг хандлагыг туслах хэрэгслийн үйлчилгээ, хүртээмжид үе шаттай нэвтрүүлэх нөхцөл бүрдэнэ.
10. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний бие даасан байдал, амьдралын чанар, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт болон нийгмийн оролцоог дэмжихэд чиглэсэн халамжийн үйлчилгээний үр нөлөө нэмэгдэнэ.

Хэрэглээний үнийн өсөлт, туслах технологийн хөгжил, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний ялгаатай хэрэгцээ, оролцогч талуудын санал, олон улсын нийтлэг чиг хандлагыг үндэсний нөхцөлд тусгах шаардлагад үндэслэн протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийн жагсаалт, жишиг үнийг шинэчлэх хэрэгцээ бий болсон.

Шинэчилсэн төсөл нь туслах хэрэгслийн нэр төрөл, техникийн шаардлага, хамрагдах нөхцөл, жишиг үнийг илүү тодорхой болгож, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд болон насанд хүрсэн хүний хэрэгцээнд нийцсэн туслах хэрэгслийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, бие даасан байдал, үйл ажиллагааны чадамж, нийгмийн оролцоог дэмжихэд чиглэж байна.

ДЭЛХИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГА(ДЭМБ)-ЫН ТЭРГҮҮЛЭХ 50 ТУСЛАХ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ЖАГСААЛТТАЙ ХИЙСЭН ХАРЬЦУУЛАЛТ

Төслийг боловсруулахдаа Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын тэргүүлэх 50 туслах бүтээгдэхүүний жагсаалтыг харьцуулалтын суурь мэдээлэл болгон ашиглаж, Монгол Улсын хэрэгцээ, үйлчилгээний тогтолцоо, төсөв, зах зээлийн нөхцөлтэй уялдуулан тусгах боломжийг үнэлсэн. ДЭМБ-ын жагсаалтыг бүхэлд нь шууд хуулбарлах бус, үндэсний зохицуулалтад нийцүүлэн хэрэгцээтэй нэр төрлийг нэмэх, одоо байгаа хэрэгслийн нэршил, ангилал, зориулалтыг тодорхой болгох зарчмыг баримталсан.

Хүснэгт 1. ДЭМБ-ын тэргүүлэх 50 туслах бүтээгдэхүүний жагсаалттай хийсэн харьцуулалт

№	ДЭМБ-ын тэргүүлэх туслах бүтээгдэхүүн	2021 оны 363 тогтоол	2026 оны шинэчилсэн тогтоолын төсөл	Тайлбар
1	Гэрэл, дуу, чичиргээт дохиолол	-	+	Шинээр нэмсэн
2	DAISY тоглуулагч	+	+	Хэвээр үлдээсэн
3	Брайлын дэлгэц /тэмдэглэл хөтлөгч	-	+	Шинээр нэмсэн
4	Брайлын бичгийн хэрэгсэл	+	+	Хэвээр үлдээсэн
5	Энгийн таяг (canes/sticks)	+	+	Нэгтгэсэн
6	Шүршүүр/банн/00-ийн сандал	+	-	Тусгагдаагүй
7	Хаалттай тайлбар/titling display	-	-	Тусгагдаагүй
8	Майга тавхайн бэхэлгээ	-	+	Шинээр нэмсэн
9	Харилцах самбар/ном/карт	-	+	Шинээр нэмсэн
10	Харилцааны программ	-	-	Тусгагдаагүй
11	Суга/тохойн таяг	+	+	Хэвээр үлдээсэн
12	Хараагүй-дүлий хүнтэй харилцах хэрэгсэл	-	-	Тусгагдаагүй
13	Уналт мэдрэгч	-	+	Шинээр нэмэгдсэн
14	Дохиог дуунд хөрвүүлэх технологи	-	-	Тусгагдаагүй
15	GPS байршил тогтоогч	-	+	Шинээр нэмсэн
16	Гар бариул/түшлэг	-	-	Тусгагдаагүй
17	Дижитал сонсголын аппарат	+	+	Хэвээр үлдээсэн
18	Сонсголын лүүп/FM систем	-	+	Шинээр нэмсэн
19	Живх	+	+	Хэвээр үлдээсэн
20	Гар/маус орлох программ	-	-	Тусгагдаагүй
21	Дижитал гар томруулагч	-	-	Тусгагдаагүй
22	Оптик томруулагч	+	+	Хэвээр үлдээсэн

№	ДЭМБ-ын тэргүүлэх туслах бүтээгдэхүүн	2021 оны 363 тогтоол	2026 оны шинэчилсэн тогтоолын төсөл	Тайлбар
23	Доод мөчний ортоз	+	+	Хэвээр үлдээсэн
24	Нурууны ортоз	+	+	Хэвээр үлдээсэн
25	Дээд мөчний ортоз	+	+	Хэвээр үлдээсэн
26	PDA/ухаалаг гар утас, таблет	+	+	Хэвээр үлдээсэн, шинээр нэмсэн
27	Хувийн яаралтай тусламжийн дохиолол	-	-	Тусгагдаагүй
28	Эмийн сав	-	-	Тусгагдаагүй
29	Суудлын зөөлөвч	-	+	Шинээр нэмсэн
30	Цооролтоос сэргийлэх сэргийлэх матраас	-	+	Шинээр нэмсэн
	Дээд мөчний протез	+	+	Хэвээр үлдээсэн
31	Доод мөчний протез	+	+	Хэвээр үлдээсэн
32	Зөөврийн налуу зам	-	+	Шинээр нэмсэн
33	Дуу хураагуур	-	-	Тусгагдаагүй
34	Дугуйтай алхуулагч/rollator	-	-	Тусгагдаагүй
35	Дэлгэц уншигч	-	+	Шинээр нэмсэн
36	Хялбаршуулсан гар утас	-	+	Шинээр нэмсэн
37	Сул харааны нүдний шил	+	+	Хэвээр үлдээсэн
38	Өндрийг тохируулдаг зогсоогч	+	+	Хэвээр үлдээсэн
39	Эмчилгээний/согог заслын гутал	+	+	Хэвээр үлдээсэн
40	Цаг/цагийн менежментийн хэрэгсэл	-	-	Тусгагдаагүй
41	Зөөврийн аяллын туслах хэрэгсэл	-	-	Тусгагдаагүй
42	Гурван дугуйт	-	-	Тусгагдаагүй
43	Видео харилцааны хэрэгсэл	-	-	Тусгагдаагүй
44	Алхуулагч	+	+	Хэвээр үлдээсэн
45	Ярьдаг/мэдэрдэг цаг	+	-	Тусгагдаагүй
46	Хэрэглээний тэргэнцэр	+	+	Хэвээр үлдээсэн
47	Энгийн тэргэнцэр /ахмадын/	+	+	Хэвээр үлдээсэн
48	Их биеийн дэмжлэгтэй тэргэнцэр	+	+	Хэвээр үлдээсэн
49	Цахилгаан тэргэнцэр	-	+	Шинээр нэмсэн
50	Цагаан таяг	+	+	Нэгтгэсэн

Хүснэгт 2. Шинэчилсэн жагсаалтаар хийсэн төсвийн нарийвчилсан задаргаа

№	Туслах хэрэгслийн нэр	Техникийн үндсэн үзүүлэлт	Жишиг үнэ /төгрөг/	Хамрагдах зорилтот бүлэг	Ахмад настан, ХБИ, хүүхэд	ICD10	ICD10 тайлбар	ICF код	Хүний тоо	Төсвийн нөлөөлөл /мянган төгрөг/
I. ДОТООДОД ЗАХИАЛГААР ҮЙЛДВЭРЛЭХ ПРОТЕЗ										
1	Шилбэний протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин, хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар төстлэгдсэн шагайн үе, тавхай, холбогч зэрэг эд ангийг ашигласан байх; бат бөх, 100 кг-аас дээш жин даах чадвартай; тохируулж болох бэхэлгээний системтэй байх.	800,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S88, Z89.5,	Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S88 – Шилбэний гэмтлийн тайралт Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй	s7501, s75011, b730, b770, d450, d455	89	71,200,000
2	Дунд чөмгийн протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар төстлэгдсэн; хөнгөн, хүний биед харшил өгөхгүй материалтай; өвдөгний үе, тавхай, шагайн үе, холбогч зэргийг ашигласан байх, хэвийн алхах хэв маягийг хангах; тохируулга, засвар үйлчилгээ хийх боломжтой байх.	1,300,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, Z89.6,	Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S78 – Түнх, гуяны гэмтлийн тайралт Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол байдлаар байхгүй	s7500, s75001, s75011, b730, b770, d450, d455	88	114,400,000
3	Сүүж, түнхний протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар төстлэгдсэн; тогтвортой түнхний болон өвдөгний үе, тавхай, шагайн үе, холбогч зэргийг ашигласан байх,; бэлхүүсний хүч хуваарилалт оновчтой; хийц	1,500,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, Z89.6, Z89.9, C40	C40 – Мөчдийн яс, үений мөгөөрсний хорт хавдар Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S78 – Түнх, гуяны гэмтлийн тайралт Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол	s7401, s75001, b730, b770, d450, d455	7	10,500,000

		хөнгөн боловч бат бөх; тохируулга, засвар үйлчилгээ хийх боломжтой байх.					байдлаар байхгүй Z89.9 – Мөч олдмол байдлаар байхгүй, тодорхойгүй			
4	Тавхайн урд хэсгийн протез	Шагайн тэнцвэрийн болон дамжуулах үйлдлийг хадгалах; хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээтэй тохирох; гутал дотор байрлуулах боломжтой; бат бөх, өдөр тутмын ачааллыг тэсвэрлэх; силикон болон хатуу полимер материалаар хийгдсэн байх.	500,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72.3, S98, Z89.4,	Q72.3 – Тавхай, хурууны төрөлхийн дутуу хөгжил S98 – Шагай, тавхайн гэмтлийн тайралт Z89.4 – Тавхай, шагай олдмол байдлаар байхгүй	s7502, s75021, b770, d450, d455	10	5,000,000
5	Тавхайн урд хэсгийн протез /Хошуувч, башмачок/	Шагайн тэнцвэрийн болон дамжуулах үйлдлийг хадгалах; хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээтэй тохирох; гутал дотор байрлуулах боломжтой; бат бөх, өдөр тутмын ачааллыг тэсвэрлэх; арьсан болон резин материалаар хийгдсэн байх.	140,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72.3, S98, Z89.4,	Q72.3 – Тавхай, хурууны төрөлхийн дутуу хөгжил S98 – Шагай, тавхайн гэмтлийн тайралт Z89.4 – Тавхай, шагай олдмол байдлаар байхгүй	s7502, s75020, b770, d450, d455	4	560,000
6	Өвдгөн тулгууртай протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжилд тохирсон; ISO 10328 стандартаар төстлэгдсэн; өвдөгний доор хатуу тулгуурласан дотоод бүтэцтэй; шагайн үе, тавхай, холбогч зэргийг ашигласан, динамик хариу үйлдэлтэй; тохируулах боломжтой; хөнгөн жинтэй байх.	1,200,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, S88, Z89.5, Z89.6	Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S78 – Түнх, гуяны гэмтлийн тайралт S88 – Шилбэний гэмтлийн тайралт Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол байдлаар байхгүй	s7500, s75011, b730, b770, d450, d455	17	20,400,000
7	Мөр, бугалгын протез	Хэрэглэгчийн биеийн тэгш хэмийг хадгалах; ISO 22523 стандартаар төстлэгдсэн; алдагдсан мөчний хэлбэр, гоо зүйн төрхийг нөхөх; хөнгөн жинтэй (300 г-аас бага); гадаргуу нь арьсны өнгөтэй ойролцоо байх; хэрэглэгчийн мөрний хэмжээтэй тохирох; тав тухтай бэхлэгээний системтэй байх.	1,300,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71, S48, Z89.2, Z89.9	Q71 – Дээд мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S48 – Мөр, бугалганы гэмтлийн тайралт Z89.2 – Бугуйнаас дээш гар олдмол байдлаар байхгүй Z89.9 – Мөч олдмол байдлаар байхгүй, тодорхойгүй	s720, s7300, b730, d430, d440, d445	25	32,500,000

8	Шууны протез	Шууны тайралтад зориулагдсан; ISO 22523 стандарт хангасан; гарын үйл ажиллагааны болон гоо зүйн шаардлагыг хангах; бат бөх, хөнгөн материалтай; тохируулж болох бэхлэгээний системтэй; арьстай нийцтэй материалтай байх.	700,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71, S58, Z89.2, Z89.9	Q71 – Дээд мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S58 – Шууны гэмтлийн тайралт Z89.2 – Бугуйнаас дээш гар олдмол байдлаар байхгүй Z89.9 – Мөч олдмол байдлаар байхгүй, тодорхойгүй	s7301, s73011, b730, d430, d440, d445	12	8,400,000
9	Сарвууны протез	Сарвууны бүтэн буюу хэсэгчилсэн тайралтад зориулагдсан; гарын хэмжээтэй тохирсон; гарын үйл ажиллагааны болон гоо зүйн шаардлагыг хангасан; силикон болон хатуу полимер материалтай; тохируулах боломжтой; зүүхэд тав тухтай байх.	350,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71.3, S68, Z89.1, Z89.9	Q71.3 – Гар, хурууны төрөлхийн дутуу хөгжил S68 – Бугуй, сарвууны гэмтлийн тайралт Z89.1 – Сарвуу, бугуй олдмол байдлаар байхгүй Z89.9 – Мөч олдмол байдлаар байхгүй, тодорхойгүй	s7302, s73021, d430, d440, d445	11	3,850,000
10	Гарын хурууны протез	Хэрэглэгчийн хурууны хэмжээтэй тохирох; эсрэг гарын хурууны хэмжээтэй тохирох; силикон болон полимер материалтай; арьсны өнгөтэй нийцсэн; тогтвортой бэхлэгэх механизмтай; зүүхэд тав тухтай, мэдрэхүйд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх.	210,000	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71.3, S68, Z89.0	Q71.3 – Гар, хурууны төрөлхийн дутуу хөгжил S68 – Бугуй, сарвууны гэмтлийн тайралт Z89.0 – Гарын хуруу олдмол байдлаар байхгүй	s7302, s73021, d440, d445	2	420,000
11	Хиймэл шүд – 3 хүртэлх (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; зажлах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	50,000	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	K00.0 – Шүдгүйдэл (адонти) K08.1 – Осол, шүд авалт, шүдний холбоосны өвчний улмаас шүд алдалт K08.2 – Шүдгүй цулцангийн хатангиршил K08.4 – Хэсэгчилсэн шүдгүйдэл S02.5 – Шүдний хугарал	s3200, b5102, b320, d330, d550	11190	559,500,000

	Хиймэл шүд - 6 хүртэлх (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; заглах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	90,000	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	K00.0 – Шүдгүйдэл (адонти) K08.1 – Осол, шүд авалт, шүдний холбоосны өвчний улмаас шүд алдалт K08.2 – Шүдгүй цулцангийн хатангиршил K08.4 – Хэсэгчилсэн шүдгүйдэл S02.5 – Шүдний хугарал	s3200, b5102, b320, d330, d550	11190	1,007,100,000
	Хиймэл шүд – 7 ба түүнээс дээш (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; заглах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	150,000	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	K00.0 – Шүдгүйдэл (адонти) K08.1 – Осол, шүд авалт, шүдний холбоосны өвчний улмаас шүд алдалт K08.2 – Шүдгүй цулцангийн хатангиршил K08.4 – Хэсэгчилсэн шүдгүйдэл S02.5 – Шүдний хугарал	s3200, b5102, b320, d330, d550	11190	1,678,500,000
ДҮН 1: ДОТООДОД ЗАХИАЛГААР ҮЙЛДВЭРЛЭХ ПРОТЕЗИЙН ДҮН										3,512,330,000
II. ДОТООДЫН БОЛОН ГАДААД УЛСАД ҮЙЛДВЭРЛЭСЭН ОРТОПЕДИЙН БОЛОН ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ										
12	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 35 ба түүнээс доош хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резинэн материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	35,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G80 – Тархины саажилт M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S72 – Гуяны ясны хугарал T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s750, b770, d415, d450	8	280,000

Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 35 ба түүнээс доош хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	60,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G80 – Тархины саажилт M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S72 – Гуяны ясны хугарал T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s750, b770, d415, d450	8	480,000
Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резинэн материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	60,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G80 – Тархины саажилт M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S72 – Гуяны ясны хугарал T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s750, b770, d415, d450	21	1,260,000
Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	70,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G80 – Тархины саажилт M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q72 – Доод мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил S72 – Гуяны ясны хугарал T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s750, b770, d415, d450	21	1,470,000

13	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 35 хүртэлх хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; арьсан болон резин материалтай; цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	30,000	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.6 – Шагай, тавхайн бусад олдмол гажиг M77 – Бусад энтезопати Q66.5 – Төрөлхийн хавтгай тавхай Q66.6 – Тавхайн бусад төрөлхийн гадагш (valgus) гажиг	s7502, b28015, b770, d450	10	300,000
	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 35 хүртэлх хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	50,000	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.6 – Шагай, тавхайн бусад олдмол гажиг M77 – Бусад энтезопати Q66.5 – Төрөлхийн хавтгай тавхай Q66.6 – Тавхайн бусад төрөлхийн гадагш (valgus) гажиг	s7502, b28015, b770, d450	10	500,000
	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резин материалтай цэвэрлэх боломжтой байх.	35,000	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.6 – Шагай, тавхайн бусад олдмол гажиг M77 – Бусад энтезопати Q66.5 – Төрөлхийн хавтгай тавхай Q66.6 – Тавхайн бусад төрөлхийн гадагш (valgus) гажиг	s7502, b28015, b770, d450	6	210,000

	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийн аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	60,000	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.6 – Шагай, тавхайн бусад олдмол гажиг M77 – Бусад энтезопати Q66.5 – Төрөлхийн хавтгай тавхай Q66.6 – Тавхайн бусад төрөлхийн гадагш (valgus) гажиг	s7502, b28015, b770, d450	6	360,000
14	Чихрийн шижингийн улавч (хос) – хэмжээ хамаарахгүй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; зөөлөн, цохилт шингээх, даралт хуваарилах зориулалттай материалтай буюу EVA, PU foam, PE foam материалтай, хөлийн улны анатомийн хэлбэрт тохирсон, бүтэн урттай; өсгий болон бусад өндөр даралттай хэсгийн даралтыг дахин хуваарилах зориулалттай байх.	15,000	Чихрийн шижингийн шалтгаант захын мэдрэлийн эмгэг, хөлийн мэдрэхүй бууралт, хөлийн хэв гажилт, улны даралт ихсэлт, шархлаа үүсэх эрсдэлтэй эсхүл өмнө нь хөлийн шархлаатай байсан бөгөөд улны даралтыг жигд хуваарилах, өндөр даралттай хэсгийн ачааллыг бууруулах зориулалтын улавч хэрэглэх эмчийн заалттай чихрийн шижин өвчтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	E10.4, E10.5, E11.4, E11.5, L97	E10.4 – 1-р хэлбэрийн чихрийн шижин, мэдрэлийн хүндрэлтэй E10.5 – 1-р хэлбэрийн чихрийн шижин, захын цусны эргэлтийн хүндрэлтэй E11.4 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, мэдрэлийн хүндрэлтэй E11.5 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, захын цусны эргэлтийн хүндрэлтэй L97 – Доод мөчний шархлаа	s7502, s810, b265, b810, d450, d5204	790	11,850,000
15	Өвдөг-шагай-тавхайн чиг	Өвдөгнөөс доош болон шагайн үеийг тогтворжуулах; хэрэглэгчийн биеийн хэмжээнд тохируулсан; хэвийн алхах хэв маягийг дэмжих; 150 кг хүртэл даах чадвартай; полипропилен болон металл үе бүхий материалтай байх.	400,000	Өвдөг ба шагайн тогтворгүй байдал/саажилттай (полио, нугасны гэмтэл, мэдрэлийн гэмтэл, булчингийн сулрал) бөгөөд өвдөг-шагайг хамт тогтворжуулах, байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	B91, G82, G83, M62.8, T93, G80, G70, I69	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G70 – Миастени ба мэдрэл-булчингийн бусад эмгэг G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги G83 – Бусад саажилтын хам шинж I69 – Тархины	s750, b730, b735, b770, d450, d465	154	61,600,000

							судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M62.8 – Булчингийн бусад эмгэг (булчин сулрал) T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл			
16	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) – хатуу, үегүй	Хатуу шагайны тогтворжуулалтын AFO загвартай; шагайны хажуугийн тогтворгүйдэл, мэдрэлийн саа зэрэгт зориулагдсан; полипропилен материалтай; гутал дотор багтах хэлбэртэй; хэрэглэгчийн хэмжээстэй тохирсон байх.	150,000	Яс, үе, мэдрэл- булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69, Q66	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G57.3 – Хажуугийн шаант (peroneal) мэдрэлийн гэмтэл G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M21.3 – Бугуй эсвэл тавхай унжих (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s7502, b730, b735, b770, d450	39	5,850,000
	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) -үетэй	Тохируулах боломжтой шагайны үеийн AFO загвартай; шагайны хажуугийн тогтворгүйдэлд зориулагдсан; металл эсвэл полипропилен материалтай; хэрэглэгчийн хэмжээст тохирсон байх.	250,000	Яс, үе, мэдрэл- булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69, Q66	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G57.3 – Хажуугийн шаант (peroneal) мэдрэлийн гэмтэл G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M21.3 – Бугуй эсвэл тавхай унжих (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг T93 – Доод мөчний	s7502, b730, b735, b770, d450	41	10,250,000

							гэмтлийн үлдэц үзэгдэл			
17	Шагай давсан чиг	AFO загвартай; шагайны үеийн тогтворжуулалттай; полипропилен термопластик эсвэл карбон материалтай; хэрэглэгчийн хэмжээст тохируулсан; 150 кг хүртэл даах чадвартай; хэвийн алхах хэв маягийг дэмжих; гутал дотор багтах хэлбэртэй байх.	100,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, Q66, M21.4, Q90	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G57.3 – Хажуугийн шаант (peroneal) мэдрэлийн гэмтэл G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги M21.3 – Бугуй эсвэл тавхай унжих (олдмол) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг Q90 – Дауны хам шинж T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s7502, s75021, b710, b770, d450	216	21,600,000
18	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) /динамик-хөдөлгөөнтэй/	Шилбэний доод хэсгээс тавхай хүртэл хамарсан анатомийн хэлбэртэй; алхалтын үед шагайн үеэр тавхайг дээш болон доош нугалах хөдөлгөөний тодорхой хэмжээнд зөвшөөрөх буюу хөдөлгөөний уян байдлаар хязгаарлах болон дэмжих хийцтэй байх; термопластик (ж. polypropylene), хам полимер (copolymer), нүүрстөрөгчийн ширхэгт материал (carbon)/ нийлмэл материалтай; хөлийн улны хэлбэрт тохирсон, гутал дотор байрлах боломжтой; хурц ирмэггүй байх.	120,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69.3	B91 – Полиомиелитийн (саа өвчний) үлдэц үзэгдэл G57.3 – Хажуугийн шаант (peroneal) мэдрэлийн гэмтэл G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги I69.3 – Тархины шигдээсийн үлдэц үзэгдэл M21.3 – Бугуй эсвэл тавхай унжих (олдмол) T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	s7502, b730, b735, b770, d450	100	12,000,000

19	Тавхайн ортопед (ортоз)	Хэрэглэгчийн тавхайн анатомийн хэлбэр, хэв гажилт болон функциональ хэрэгцээнд тохирсон; EVA, термопластик, polypropylene, PU foam, composite эсвэл ортезийн зориулалтын түүнтэй дүйцэх материалтай; засвар, тохируулга хийх боломжтой байх.	70,000	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M20.1, M21.6, M21.4, M72.2, Q66, G80, G82,	G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.6 – Шагай, тавхайн бусад олдмол гажиг M72.2 – Улны фасцийн фиброматоз Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг	s7502, b710, b770, d450	100	7,000,000
20	Багана нурууны ортопед (ортоз)	Нурууны L1-L5 нугалмайн тогтворжуулалтыг хангах; тэгш хэмтэй, зохицуулж болох бэхлэгх системтэй; хэрэглэгчийн биеийн хэмжээст тохирсон (S-XL); 4-8 цаг тасралтгүй зүүх боломжтой; арьсыг гэмтээхгүй, тав тухтай; угаах боломжтой байх.	220,000	Нурууны хөдөлгөөн хязгаарлах/засах шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Нугасны хажуу гажилт (сколиоз), төрөлхийн нугасны гажиг, тархины саажилтын улмаас их биеийн тэнхлэг барих чадваргүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд;	ХБИ, Хүүхэд	M40, M41, M80, Q76.3, G80, S22, S32	G80 – Тархины саажилт M40 – Кифоз ба лордоз M41 – Сколиоз (нурууны хажуугийн муруйлт) M80 – Хугаралтай ясны сийрэгжилт Q76.3 – Ясны гажгаас үүдэлтэй төрөлхийн сколиоз S22 – Хавирга, өвчүү, цээжний нугаламын хугарал S32 – Бүсэлхийн нугалам, аарцагны хугарал	s760, b710, b735, d410, d415	15	3,300,000
	Нурууны термопластик бэхлэгээ	Нурууны L1-S1 нугалмайн тогтворжуулалтыг хангах; термопластик эсвэл полиэтилен материалтай; хувь хүний биеийн хэлбэрт нийцүүлэн хийгдсэн (custom-molded); дотор талд зөөлөн бүрхүүлтэй; дор хаяж 6 цагийн тасралтгүй зүүх боломжтой; хэрэглэгчийн шаардлагатай байрлалыг хадгалах чадамжтай байх.	250,000	Нурууны хөдөлгөөн хязгаарлах/засах шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Нурууны хэв гажилтын явцыг зогсоох, удаашруулах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M40, M41, Q76.3, G80	G80 – Тархины саажилт M40 – Кифоз ба лордоз M41 – Сколиоз (нурууны хажуугийн муруйлт) Q76.3 – Ясны гажгаас үүдэлтэй төрөлхийн сколиоз	s760, b710, d410, d415	23	5,750,000

21	Майга тавхайн бэхэлгээ	Хувь хүнд тааруулж хийсэн, арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай, хүүхдийн өсөлт, хэв гажилтын өөрчлөлтийн дагуу тохируулга, засвар хийх боломжтой байх.	120,000	Төрөлхийн майга тавхайтай нярай, тавхай засах эмчилгээний дараа тавхайн байрлалыг бэхжүүлэх шаардлагатай бага насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	Q66.0, Q66.8,	Q66.0 – Майга тавхай (pes equinovarus) Q66.8 – Тавхайн бусад төрөлхийн гажиг	s7502, s75021, b710, d415, d450	50	6,000,000
22	Павликийн дөрөөвч	Хүүхдийн насны хэмжээстэй тохирсон; тохируулах болон бэхлэх системтэй; арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай байх.	60,000	Нярай/бага насны хүүхдийн түнхний хөгжлийн дисплази/мултралтай бөгөөд павликийн дөрөөвч шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	Q65.0, Q65.1, Q65.2, Q65.3, Q65.4, Q65.6, Q65.9,	Q65.0 – Нэг талын төрөлхийн түнхний мултрал Q65.1 – Хоёр талын төрөлхийн түнхний мултрал Q65.2 – Төрөлхийн түнхний мултрал, тодорхойгүй Q65.3 – Нэг талын төрөлхийн түнхний хагас мултрал Q65.4 – Хоёр талын төрөлхийн түнхний хагас мултрал Q65.6 – Тогтворгүй түнх Q65.9 – Түнхний төрөлхийн гажиг, тодорхойгүй	s7401, s75001, b710, b720, d415	1	60,000
23	Согог засах өвлийн гутал (хос, -30°C-д тохирсон дулаантай)	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээ, анатомийн хэлбэр, хэв гажилтад тохирсон; хөлийн нумыг дэмжих, өсгийг тогтворжуулах дотоод тулгууртай; хөлийн байрлал, алхалтыг засах, даралтыг жигд хуваарилах зориулалттай; хуруу чөлөөтэй байрлах хангалттай өргөн, гүн хоншоортой; шаардлагатай тохиолдолд ортопедийн улавч байрлуулах дотоод зайтай; ул нь бат бөх, гулсахаас хамгаалсан хээтэй; өсгийн хэсэг тогтвортой; үдээс, наалт эсхүл тохируулж бэхлэх түгжээтэй; доторлогоо нь арьсанд үрэлт, даралт үүсгэхгүй материалаар хийгдсэн; -30°C хүртэлх хүйтэн нөхцөлд хэрэглэхэд тохирсон дулаалгатай, чийг,	250,000	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	G62 – Бусад полинейропати G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг	s750, b770, b710, d450, d455	353	88,250,000

		цас нэвтрэхээс хамгаалсан гадаргуутай байх.								
24	Согог засах хавар, намрын гутал (хос)	Ортопедийн гутлын функциональ шаардлагыг хангасан (нум, өсгийн аяга); хавар, намрын температурт тохирсон дулаан (~15°C хүртэл); гулсахгүй ултай; хэрэглэгчийн хөлийн гажгийг засах ортопедийн дотоод тулгууртай, хөлийн хэлбэрт тохирсон; даралт жигд хуваарилах; арьс цочроохгүй материалтай байх	230,000	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	G62 – Бусад полинейропати G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг	s750, b770, b710, d450, d455	389	89,470,000
25	Согог засах зуны гутал (хос)	Ортопедийн гутлын функциональ шаардлагыг хангасан (нум, өсгийн аяга); зуны температурт тохирсон, агаарын солилцоо сайн; гулсахгүй ултай; хэрэглэгчийн хөлийн гажгийг засах ортопедийн дотоод тулгууртай, хөлийн хэлбэрт тохирсон; даралт жигд хуваарилах; арьс цочроохгүй материалтай байх	220,000	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	G62 – Бусад полинейропати G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги M20.1 – Хөлийн эрхий хурууны гадагш хазайлт (hallux valgus) M21.4 – Хавтгай тавхай (олдмол) M21.7 – Мөчдийн уртын зөрүү (олдмол) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг	s750, b770, b710, d450, d455	325	71,500,000
26	Зогсоогч (Хүүхдийн)	Хүүхдийн насны хэмжээст тохирсон (2-18 нас); зогсох байрлалын тохируулга хийх боломжтой; хатуу тулгуур системтэй; бат бөх материалтай; хажуугийн болон нурууны тулгууртай; 50-100 кг хүртэл дааж чадах; ашиглахад аюулгүй бэхэлгэх системтэй байх.	600,000	Хүнд хэлбэрийн тархины саажилт (GMFCS IV-V), нугасны нээлттэй гажигтай, бие даан зогсох чадваргүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, G82, G71	G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida)	b730, b735, b770, d4104, d4154	103	61,800,000
27	Тавцантай ширээ (хүүхдийн)	Хүүхдийн насны хэмжээст тохирсон; өндрийг тохируулах боломжтой; тэгш гадаргуутай; бат бөх, аюулгүй материалтай; тэргэнцэртэй нийцэж ажиллах;	400,000	Хүнд хэлбэрийн тархины саажилттай (GMFCS IV-V), хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, G82	G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги	b735, b760, d4153, d440, d550	124	49,600,000

		хурц ирмэггүй; арчлахад хялбар байх.					Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida)			
28	Тэргэнцэр /хэрэглээний/	Суудлын гүн, суудлын налуу, нурууны өндрийг тохируулах боломжтой; тэргэнцрийн их бие нь эвхэгддэг/эвхэгддэггүй; тэргэнцрийн их биед саадыг давах хөшүүрэгтэй; хөлийн тавиуртай бөгөөд тавиур нь дээш сөхөгддөг, хажуу тийш эргэдэг салгаж авах боломжтой байх; хойд дугуй нь гар түрэлтийн цагаригтай, хурдан салгах механизмтай; цоордоггүй полиуретан (PU) материал бүхий хойд дугуйтай; зогсоолын тоормос нь их биед суурилагдсан, түлхэх/татах ажиллагаатай; урдаа цоордоггүй полиуретан (PU)2 ширхэг жижиг чиглүүлэгч дугуйтай; тэргэнцрийн нийт жин 18 кг-аас ихгүй, хэрэглэгчийн жингийн даац 120 кг-аас багагүй байх.	835,000	Нугасны гэмтэл, доод мөчний тайрал, мэдрэл-булчингийн өвчний улмаас алхах чадвар алдагдсан, тэргэнцрээр өдөр тутмын хөдөлгөөн хийх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн (GMFCS III-V),	ХБИ	G12, G71, G80, G82, S14, S24, S34, T91.3, Z89.5, Z89.6, Q05	G12 – Нугасны булчингийн хатангирил ба холбогдох хам шинж G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл S24 – Цээжний нугасны гэмтэл S34 – Бүсэлхийн нугасны гэмтэл T91.3 – Нугасны гэмтлийн үлдэц үзэгдэл Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй	b730, b770, d450, d455, d465	504	420,840,000
29	Цахилгаан тэргэнцэр	Арагш хөмрөхөөс хамгаалах дугуй/хийцтэй (anti-tip), суудлын өргөн ≥400 мм, хэрэглэгчийн нурууг хангалттай дэмжих нурууны түшлэгтэй, хэрэглэгчийн даац ≥120 кг; бат бөх, зэврэлтэд тэсвэртэй металл/хөнгөн цагаан хайлш эсхүл түүнтэй дүйцэх материалтай; гар хөшүүрэгт (Joystick) удирдлагатай, 2 цахилгаан хөдөлгүүртэй нэг бүр нь ≥200 W; цахилгаан соронзон/автомат ажиллагаатай тоормосны системтэй; дээд хурд ≥6 км/цаг; нэг цэнэгээр туулах зай ≥15 км, хөдөлгүүрээр хөтлөгддөг, гадна орчны ердийн гадаргууд ашиглах боломжтой дугуйтай; дугуй нь	1,200,000	Дээд мөчний парализ/парез, гар мөчний тайралт, хүчтэй суларсан булчингийн тэсвэрийн улмаас гар ажиллагаатай тэргэнцрийг үр дүнтэй түрж чадахгүй боловч цахилгаан тэргэнцрийг аюулгүй удирдах танин мэдэхүй, хараа/хяналтын чадвартай хөгжлийг бэрхшээлтэй иргэн эсвэл 16 ба түүнээс дээш настай бэрхшээлтэй хүүхдүүд	ХБИ, Хүүхэд	G80, G82.5, S14,	G80 – Тархины саажилт G82.5 – Тетраплеги, тодорхойгүй S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл	b730, b735, d445, d455, d465, d4602	167	200,000,000

		цоордоггүй PU/solid tyre эсхүл зориулалтын хийлдэг материалтай; давтан цэнэглэдэг, тэргэнцрийн зориулалтын батерейтай; тухайн батерейд тохирсон автомат цэнэглэгч дагалдсан байх.								
30	Тэргэнцрийн суудлын зөөлөвч	Хатуулаг сайтай, ачаалалд хэлбэрээ алдахгүй, урьдчилан анатомийн хэлбэржүүлсэн (pre-contoured), олон давхаргат суурьтай; суудлын ясны товгор хэсэгт (ischial tuberosity) зориулсан урьдчилан хэлбэржүүлсэн хонхортой байх бөгөөд хэрэглэгчийн хэрэгцээнд тохируулан өөрчлөх боломжтой байх; зөөлөвчийн нийт өндөр 82–95 мм, үүнээс шигдэлд даралт бууруулах хэмжээ 39–40 мм; бүрээсийг салгаж авах боломжтой; чийгэнд тэсвэртэй, агаар нэвтрүүлэх (амьсгалдаг) материалаар хийгдсэн байх.	150,000	Нугасны гэмтлийн улмаас мэдрэхүйн алдагдалтай, тэргэнцэрт өдөрт удаан цаг суудаг даралтын шархны эрсдэлтэй эсхүл одоо/өмнө даралтын шархтай, аарцаг-суудлын байрлалын дэмжлэг шаардлагатай хөдөлмөрийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	G12, G71, G80, G82, S14, S24, S34, T91.3, Z89.5, Z89.6, Q05	G12 – Нугасны булчингийн хатангиршил ба холбогдох хам шинж G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл S24 – Цээжний нугасны гэмтэл S34 – Бүсэлхийн нугасны гэмтэл T91.3 – Нугасны гэмтлийн үлдэц үзэгдэл Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол байдлаар байхгүй	b265, b810, s810, d4153, d420	504	75,600,000

31	Тэргэнцэр /атгагч ширээ, түшдэг, хэвтдэг, хүзүүвчтэй/	Суудлын гүн, суудлын налуу, нурууны өндрийг тохируулах боломжтой; тэргэнцрийн их бие нь эвхэгддэг/эвхэгддэггүй; тэргэнцрийн их биед саадыг давах хөшүүрэгтэй; хөлийн тавиур нь баруун, зүүн тусдаа 2 ширхэг, дээш сөхөгддөг (flip-up), хажуу тийш эргэдэг (swing-away), салгаж авах боломжтой байх; хойд дугуй нь гар түрэлтийн цагаригтай, хурдан салгах механизмтай; цоордоггүй полиуретан (PU) материал бүхий хойд дугуйтай; зогсоолын тоормос нь их биед суурилагдсан, түлхэх/татах ажиллагаатай; урдаа цоордоггүй полиуретан (PU)2 ширхэг жижиг чиглүүлэгч дугуйтай; тэргэнцрийн нийт жин 18 кг-аас ихгүй, хэрэглэгчийн жингийн даац 75 кг-аас багагүй байх.	1,200,000	Алхах чадвар байхгүй эсвэл өдөр тутмын хэрэгцээнд аюулгүй/үр дүнтэй биш бөгөөд (тархины саажилт GMFCS III–V, нугасны нээлттэй гажиг, нугасны гэмтэл, булчингийн дистрофи, доод мөчний тайралт) бие даан эсхүл асрагчийн тусламжтайгаар тэргэнцэр ашиглах боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, S14, G71, G82, Z89.5, Z89.6, G12.1,	G12.1 – Удамшлын бусад нугасны булчингийн хатангиршил G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол байдлаар байхгүй	b730, b735, d410, d4153, d465	161	193,200,000
32	Таблет	Android 12 буюу түүнээс дээш үйлдлийн системтэй, дэлгэцийн хэмжээ ≥ 10 инч, өнгөт, мэдрэгчтэй дэлгэцтэй, $\geq 1280 \times 800$ пиксел, ≥ 64 GB санах ойтой, Wi-Fi холболттой, Bluetooth ≥ 5.0 буюу түүнтэй дүйцэх; Ердийн хэрэглээнд ≥ 8 цаг ажиллах боломжтой; Таблетад урьдчилан суулгасан AAC (Augmentative and Alternative Communication) програмтай байх; боломжтой; Уналт, цохилтоос хамгаалах зориулалтын бат бөх гэртэй; Нийлүүлэх үед AAC-ийн үндсэн функцууд бүрэн идэвхжсэн, ашиглахын тулд заавал нэмэлт төлбөр шаардахгүй байх.	300,000	Аутизм, хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл, оюуны хөгжлийн бэрхшээл буюу сонсгол/харааны алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй 6-15 настай хүүхэд	Хүүхэд	F84, F80, F70-F79, H90, H91, H54, H90.3, R47.0,	F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F80 – Хэл ярианы хөгжлийн өвөрмөц эмгэг F84 – Хөгжлийн цогц (тархмал) эмгэг H54 – Хараагүй байдал ба сул хараа H90 – Дамжуулах болон мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H90.3 – Хоёр талын мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр R47.0 – Дисфази ба афази (хэл ярианы алдагдал)	b117, b167, b230, b210, d350, d360	2000	600,000,000

33	Ухаалаг гар утас	Android үйлдлийн системтэй; 6.0 инчээс багагүй өнгөт мэдрэгчтэй дэлгэц, 4 GB-аас багагүй RAM, 64 GB-аас багагүй дотоод санах ой, Wi-Fi, Bluetooth болон үүрэн холбооны сүлжээний холболттой байх; нэмэлт ба орлуулах харилцааны (AAC) зориулалтын програм хангамж суулгасан бөгөөд зураг, символ, текстээр мессеж үүсгэх, сонгосон үг/өгүүлбэрийг дуу хоолой болгон гаргах, харилцааны самбар болон үгийн санг хэрэглэгчийн хэрэгцээнд тохируулан өөрчлөх боломжтой байх; үндсэн AAC функц интернетгүй ажилладаг байх.	400,000	Олдмол буюу төрөлхийн сонсгол, хараа, харилцаа, танин мэдэхүйн бэрхшээлтэй, өдөр тутмын амьдралдаа ухаалаг гар утас ашиглах шаардлагатай, 16-аас дээш хөдөлмөрийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	ХБИ	H90, H91, H54, F80, F70-F79, R47.0, F84.0, F03	F03 – Дементи, тодорхойгүй F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F80 – Хэл ярианы хөгжлийн өвөрмөц эмгэг F84.0 – Хүүхдийн аутизм H54 – Хараагүй байдал ба сул хараа H90 – Дамжуулах болон мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр R47.0 – Дисфази ба афази (хэл ярианы алдагдал)	b117, b167, b230, b210, d350, d360	1746	698,400,000
34	Холын, ойрын харааны нүдний шил +/-7, түүнээс дээш/	Нүдний эмчийн жорын дагуу тохируулагдсан; хэрэглэгчийн харааны алдааг засах (диоптор, призм г.м.); шилний бат байдал ISO 16936 шаардлагыг хангасан; нүдний болон царайны хэмжээст тохирсон хүрээтэй байх.	25,000	Харааны үнэлгээ, функциональ үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь унших, хөдөлгөөн, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж байгаа ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	H52.0, H52.1, H52.2, H52.4, H54, H54.2	H52.0 – Алсын хараа (гиперметропи) H52.1 – Ойрын хараа (миопи) H52.2 – Астигматизм H52.4 – Насны алсын хараа (пресбиопи) H54 – Хараагүй байдал ба сул хараа H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа	b210, b2100, s220, d166	1691	42,283,333

35	Сонсголын аппарат (дигитал)	Чихний ард зүүдэг, программчлагдах дигитал сонсголын аппарат (BTE – Behind-the-Ear); аудиогаммын төрөл, хэлбэрээс хамаарсан хөнгөнөөс хүнд зэргийн сонсгол бууралтад тохируулан хэрэглэх боломжтой; 13 хэмжээтэй (Size 13) zinc-air; дигитал дуу боловсруулах, compression системтэй; ≥6 сувагтай; гар ажиллагаатай дууны түвшний тохируулгатай; орчны нөхцөлд дасан зохицох adaptive noise reduction системтэй; Ус түлхэх/чийгэнд тэсвэртэй water-repellent гадаргуутай; үндсэн давтамжийн хүрээ Хамгийн багадаа 100–4940 Hz: Нийт гармоник гажуудал (THD), 70 dB SPL оролт, 500 Hz <2.8% байх.	500,000	Аудиометрээр батлагдсан, өдөр тутмын харилцаанд нөлөөлөхүйц байнгын сонсголын алдагдалтай бөгөөд эмчилгээ/мэс заслын аргаар бүрэн засагдахгүй, сонсголын аппаратаар сонсгол нь сайжрах ахмад настан; Аудиометрээр батлагдсан, өдөр тутмын харилцаанд нөлөөлөхүйц байнгын сонсголын алдагдалтай бөгөөд эмчилгээ/мэс заслын аргаар бүрэн засагдахгүй, сонсголын аппаратаар сонсгол нь сайжрах хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	H90, H91, Q16	H90 – Дамжуулах болон мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр Q16 – Сонсгол алдагдуулах чихний төрөлхийн гажиг	b230, b2300, b2304, s260, d115, d310	7825	3,912,500,000
ДҮН 2: ОРТОПЕДИЙН БОЛОН ТУСГАЙ ХЭРЭГСЛИЙН ДҮН										6,653,563,333
III.ТОХИРУУЛГА ШААРДЛАГАГҮЙ ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ										
36	Суга таяг (хос)	Хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; суганы (axillary) бэхэлгэх хэсэг нь зөөлөн; их бие нь хөнгөн хайлш материалаар хийгдсэн; 136 кг хүртэл даах чадвартай; гулсахгүй резин үзүүртэй, резинэн үзүүрийг солих боломжтой; хурц ирмэггүй; хоёр таягны өндөр ижил; ISO 11334 бат байдлын тест давсан байх.	50,000	Хөл мөчний үений хатуурал,доод мөчинд жин өгөхийг хориглосон, хязгаарласан болон мэдрэл-булчингийн эмгэг зэргээс шалтгаалан явахад нэмэлт тулгуур шаардлагатай бөгөөд хоёр гарын хүч, тэнцвэр нь суга таяг хэрэглэх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, мэдрэл-булчингийн эмгэг, доод мөчний мэс заслын дараах сэргээн засалт, төрөлхийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M24.5, M24.6, S72, S82, G80, G82, G60-G64, M17, M16	G60-G64 – Захын мэдрэлийн олон мэдрэлийн эмгэг (полинейропати) G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги M16 – Түнхний үений артроз (коккартроз) M17 – Өвдөгний үений артроз (гонартроз) M24.5 – Үений агшилт (контрактур) M24.6 – Үений хатуурал (анкилоз) S72 – Гуяны ясны хугарал S82 – Шилбэний хугарал (шагай орно)	b710, b730, b770, d450, d465	144	7,200,000

37	Тохой таяг (хос)	Тохойны бэхэлгэх хэсэгтэй; хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; хөнгөн хайлш материалаар хийгдсэн; 100 кг хүртэл даах чадвартай; гулсахгүй резин үзүүртэй, резинэн үзүүрийг солих боломжтой; гарын тулгуур (handgrip) эргономик хэлбэртэй; ISO 11334 бат байдлын тест давсан байх.	50,000	Нугасны, доод мөчний гэмтлийн дараах эсвэл мэдрэл-булчингийн архаг өвчний улмаас байнгын, удаан хугацааны алхалтын тулгуур шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, тархины саажилт, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар алхах тулгуур шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	S14, T91.3, G80, Q05, G12, G71, T93, G60-G64, M17, G82	G12 – Нугасны булчингийн хатангиршил ба холбогдох хам шинж G60-G64 – Захын мэдрэлийн олон мэдрэлийн эмгэг (полинейропати) G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги M17 – Өвдөгний үений артроз (гонартроз) Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл T91.3 – Нугасны гэмтлийн үлдэц үзэгдэл T93 – Доод мөчний гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	b730, b770, d450, d465	356	17,800,000
38	Хүзүүний бэхэлгээ	Хатуу эсвэл хагас хатуу материалтай; хүзүүг бүрэн тогтворжуулах (хөдөлгөөний 70% хязгаарлах); хоол залгих болон амьсгалахад саад болохгүй; хэрэглэгчийн хүзүүнд тохирсон хэмжээтэй; бэхлэх тайлах нүхтэй байх.	50,000	Хүзүүний нугалам, мэдрэл-булчингийн сулралаас хүзүүг тогтвортой барих шаардлагатай, төрөлхийн хазгай хүзүү (torticollis), тархины саажилтын улмаас хүзүүний булчингийн тонус алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд болон иргэн	ХБИ, Хүүхэд	M50, M48, M43.6, Q68.0, S12, G80, S13, M54.2	G80 – Тархины саажилт M43.6 – Хазгай хүзүү (тортиколлис) M48 – Нурууны бусад эмгэг (нугасны сүвгийн нарийсал) M50 – Хүзүүний нугалам хоорондын жийргэвчийн эмгэг M54.2 – Хүзүүний өвдөлт (цервикалги) Q68.0 – Өвчүү-эгэм-хөхлөг булчингийн төрөлхийн гажиг (хазгай хүзүү) S12 – Хүзүүний нугаламын хугарал S13 – Хүзүүний үе, холбоосны мултрал, татагдал	s7103, s7104, b710, b735, d415	28	1,400,000

39	Гарын чиг – бугуйн чиг	Бугуйн үеийг 0-45° хүртэлх байрлалд тогтворжуулах; хэрэглэгчийн гарын хэмжээнд тохирсон; арьсанд нийцтэй буюу арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай; хуруунуудын чөлөөт хөдөлгөөнийг хадгалах; цэвэрлэхэд хялбар; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	60,000	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үений хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S52, S62, P14.0, G80	G80 – Тархины саажилт G81 – Гемиплеги (биеийн нэг талын саа) I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M05 – Серопозитив ревматоид артрит M06 – Бусад ревматоид артрит M24.5 – Үений агшилт (контрактур) P14.0 – Төрөхийн гэмтлийн Эрбийн саа S52 – Шууны хугарал S62 – Бугуй, сарвууны хугарал	s7301, s73011, b730, b735, d440, d445	22	1,320,000
	Гарын чиг – шууны чиг	Тохойны үеийг 0-90° хүртэлх байрлалд тогтворжуулах; хэрэглэгчийн гарын хэмжээнд тохирсон; арьсанд нийцтэй буюу арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	70,000	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үений хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S52, S62, P14.0, G80	G80 – Тархины саажилт G81 – Гемиплеги (биеийн нэг талын саа) I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M05 – Серопозитив ревматоид артрит M06 – Бусад ревматоид артрит M24.5 – Үений агшилт (контрактур) P14.0 – Төрөхийн гэмтлийн Эрбийн саа S52 – Шууны хугарал S62 – Бугуй, сарвууны хугарал	s7301, s73011, b730, b735, d445	107	7,490,000

	Гарын чиг – бугалгын чиг	Мөрний үеийн тогтворжуулах; хэрэглэгчийн мөр-гар хэсэгт тохирсон хэмжээтэй; тохируулах боломжтой; хөнгөн жинтэй; арьсанд нийцтэй буюу даралт үүсгэхгүй материалтай; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	150,000	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үеийн хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S42, S52, P14.0, G80	G80 – Тархины саажилт G81 – Гемиплеги (биеийн нэг талын саа) I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M05 – Серопозитив ревматоид артрит M06 – Бусад ревматоид артрит M24.5 – Үеийн агшилт (контрактур) P14.0 – Төрөхийн гэмтлийн Эрбийн саа S42 – Мөр, бугалганы хугарал S52 – Шууны хугарал	s7300, s73001, b730, b735, d445	28	4,200,000
40	Алхуулагч /насанд хүрсэн хүн/	Хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; их бие нь хөнгөн хайлшаар хийгдсэн; 4 тулгууртай; 100-136 кг хүртэл дааж чадах; гулсахгүй резин хөлтэй; эвхэгдэх боломжтой, ISO 11199-1 бат байдлын тест давсан байх.	70,000	Явган явах чадвар буурсан, унах эрсдэлтэй, хол зайд бие даан хөдөлгөөн хийхэд тусламж шаардлагатай ахмад настан, мэдрэл-булчингийн эмгэгийн улмаас тэнцвэр, алхалтын тогтвортой байдал буурсан, хоёр хөл дээр жин өгөх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	R26, R29.6, G20, I69, G80, G81, M17	G20 – Паркинсоны өвчин G80 – Тархины саажилт G81 – Гемиплеги (биеийн нэг талын саа) I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M17 – Өвдөгний үеийн артроз (гонартроз) R26 – Алхалт, хөдөлгөөний хэвийн бус байдал R29.6 – Унах хандлага	b755, b760, b770, d450, d455, d465	1530	107,100,000
41	Тэргэнцэр /ахмад настны/	Хэрэглэгчийн биеийн хэмжээнд тохирсон суудлын өргөнтэй (40-50 см); суудлын байрлал тохируулах боломжтой; хөнгөн хайлш хүрээтэй; <20 кг жинтэй; 100-135 кг хүртэл дааж чадах; хөлийн тулгуур тохируулах боломжтой; ISO 7176-1:2014 бат байдлын тест давсан байх.	300,000	Явган явах чадвар ихээхэн буурсан, өөрөө тэргэнцэр удирдах хүч дутмаг, асран хамгаалагчийн тусламжтайгаар зөөвөрлүүлэх шаардлагатай ахмад настан	Ахмад настан	R26, R54, Z74.0, I69, G20, F03, M17	F03 – Дементи, тодорхойгүй G20 – Паркинсоны өвчин I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл M17 – Өвдөгний үеийн артроз (гонартроз) R26 – Алхалт, хөдөлгөөний хэвийн бус байдал	b730, b770, d450, d455, d465	2378	713,400,000

							R54 – Хөгшрөлт (настны сулрал) Z74.0 – Хөдөлгөөн хязгаарлагдсаны улмаас асаргаа шаардах байдал			
42	Унаснаа мэдээлэх дохиолол /(гар утас, таблет, зөөврийн компьютер)-д суулгаж, интернэт ашиглаж хэрэглэдэг/	CE/FDA зөвшөөрөлтэй; автомат унах мэдэгдэл илгээдэг; 24 цагийн хяналттай; GPS байршил тогтоогчтой; цахилгаан батарей нь 7-14 хоног ажиллах; биеийн байрлалын өөрчлөлтийг мэдрэх чадвартай; хэрэглэгчийн шаардлагаар алсын зайнаас хянах боломжтой; бусдад мэдэгдэх функцтэй байх.	90,000	Эпилепси, тэнцвэрийн эмгэг, тархины саажилтын дараах хөдөлгөөний алдагдал зэргээс шалтгаалан унах эрсдэлтэй, ганцаараа байх хугацаа ихтэй, унасны дараа өөрөө тусламж дуудах боломж хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	ХБИ	G40, R29.6, R26, G80, I69, G20, R55	G20 – Паркинсоны өвчин G40 – Эпилепси G80 – Тархины саажилт I69 – Тархины судасны өвчний үлдэгдэл R26 – Алхалт, хөдөлгөөний хэвийн бус байдал R29.6 – Унах хандлага R55 – Ухаан алдалт	b755, b770, d360, d570	667	60,000,000
43	ДЕЙЗИ тоглуулагч	DAISY форматыг дэмжих; дууг тодорхой, ойлгомжтой тоглуулах чадвартай; хэрэглэгчид ойлгомжтой, хялбар удирдлагатай; батарейгаар ажиллах болон 6-8 цаг тасралтгүй ажиллах боломжтой; гарчиг хайх, хуудас руу очих функцтэй; чихэвч холбох боломжтой байх.	620,000	Гэмтэл, диабетийн ретинопати, гялтан торлогийн удамшлын дистрофи зэргээс шалтгаалсан хараа алдалттай, харааны үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь хэвлэмэл текст унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж хөгжлийн бэрхшээлтэй ахмад настан	Ахмад настан	H54.0, H54.1, H54.2, H35.5, E11.3, H36.0, H54.4, H47.2	E11.3 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, нүдний хүндрэлтэй H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H36.0 – Чихрийн шижингийн ретинопати H47.2 – Харааны мэдрэлийн хатангиршил H54.0 – Хоёр нүдний хараагүй байдал H54.1 – Нэг нүд хараагүй, нөгөө нүд сул хараатай H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа H54.4 – Нэг нүдний хараагүй байдал	b210, b2100, d166, d325, d360	275	170,500,000

44	Брайль дэлгэц	6 болон 8 цэгийн Брайль тэмдэгтийг дэмжсэн, 20-иос доошгүй шинэчлэгддэг Брайль нүдтэй; нүд тус бүрийн курсор удирдах товчлууур болон 8 цэгийн Брайль бичих гартай; Bluetooth болон USB холболттой; компьютер, таблет, ухаалаг утас болон түгээмэл дэлгэц уншигч програмтай нийцтэй; Монгол кирилл Брайль ашиглах боломжтой; цэнэглэдэг батарей нь 10-аас доошгүй цаг ажилладаг; хэрэглэгчийн нас, боловсрол, ажил болон харилцааны хэрэгцээнд тохируулан сонгогдох; зөөврийн, бат бөх, удаан эдэлгээтэй; шаардлагатай кабель, цэнэглэгч, хамгаалалтын гэр болон хэрэглэгчийн зааврын хамт; 12 сараас доошгүй баталгаатай байна.	1,000,000	Хоёр нүдний хараа бүрэн эсхүл хүнд зэргээр алдагдсан, хэвлэмэл болон томруулсан бичвэрийг үр дүнтэй ашиглах боломжгүй; Брайль бичгийг бие даан уншиж, бичдэг; боловсрол эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх, мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулахад цахим текстэн мэдээллийг тогтмол, их хэмжээгээр унших, боловсруулах зайлшгүй хэрэгцээтэй оюутан/сурагч, хөдөлмөр эрхлэгч харааны бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H35.5, E11.3, H36.0, H40.9, H47.2, Q12.0	E11.3 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, нүдний хүндрэлтэй H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H36.0 – Чихрийн шижингийн ретинопати H40.9 – Глауком, тодорхойгүй H47.2 – Харааны мэдрэлийн хатангирил H54.0 – Хоёр нүдний хараагүй байдал H54.1 – Нэг нүд хараагүй, нөгөө нүд сул хараатай Q12.0 – Төрөлхийн катаракт	b210, d140, d145, d166, d170	275	275,000,000
45	Брайлын хэрэгсэл (брайль цаас 300 ширхэг, цоолтуур, брайль тэмдэглэлийн дэвтэр)	Брайлын стандарт цэгийн хэмжээ, зайны шаардлагыг хангасан (ISO 11548); брайль цаас, шугам, дэвтэр зэргийг багтаасан; бичих болон унших аль алинд тохирсон; хэрэглэгчийн насны болон хэрэгцээний дагуу сонгогдсон; бат бөх, удаан эдэлгээтэй байх.	120,000	Гэмтэл, диабетийн ретинопати, гялтан торлогийн удамшлын дистрофи зэргээс шалтгаалсан хараа алдалттай, харааны үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь хэвлэмэл текст унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H35.5, E11.3, H36.0, H40.9, H47.2, Q12.0	E11.3 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, нүдний хүндрэлтэй H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H36.0 – Чихрийн шижингийн ретинопати H40.9 – Глауком, тодорхойгүй H47.2 – Харааны мэдрэлийн хатангирил H54.0 – Хоёр нүдний хараагүй байдал H54.1 – Нэг нүд хараагүй, нөгөө нүд сул хараатай Q12.0 – Төрөлхийн катаракт	b210, d140, d145, d166, d170	209	25,080,000

46	Томруулагч шил, гар, гэрэлтүүлэгтэй	2х-20х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; гэрлийн нөлөөг дэмжих (LED гэрэлтэй загвар байж болно); <100 г хөнгөн хэмжээтэй; бат бөх хүрээтэй байх.	36,000	Макулын эмгэг, глауком, гялтан торлогийн гэмтэл, оптик неврит, төрөлхийн сул хараа зэргээс шалтгаалан нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай бөгөөд томруулалтаар ойрын ажил/унших чадвар сайжрах хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн,	ХБИ	H35.3, H40, H46, H36.0, E11.3, H54.2, H25.9, E70.3, H55, H35.5	E11.3 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, нүдний хүндрэлтэй E70.3 – Альбинизм H25.9 – Настны катаракт, тодорхойгүй H35.3 – Шар толбо ба арын туйлын хатангиршил H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H36.0 – Чихрийн шижингийн ретинопати H40 – Глауком H46 – Харааны мэдрэлийн үрэвсэл (оптик неврит) H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа H55 – Нүдний алимны чичиргээ (нистагм)	b210, b2100, b2102, d166, d170	67	2,412,000
	Шугаман хэлбэрийн томруулагч	1.5х–3х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; 150–200 мм урттай; тогтмол фокус; бичвэр дээр шууд тавьж эсвэл ойр байрлуулан ашиглах боломжтой; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; ирмэг нь гөлгөр, хурц өнцөггүй, хэрэглэгчийн гар болон арьсыг гэмтээхгүй, баруун болон зүүн гараар ашиглах боломжтой байх	25,000	Шар толбо ба арын туйлын сөнөрөл, диабетийн ретинопатигаас шалтгаалсан төв хараа гэмтэлтэй, урт текст уншихдаа мөр алддаг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гялтан торлогийн удамшлын өвчинтэй, урт мөр текст уншихад мөр алдах бэрхшээлтэй сургуулийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H35.3, E11.3, H36.0, H35.5, H54.2	E11.3 – 2-р хэлбэрийн чихрийн шижин, нүдний хүндрэлтэй H35.3 – Шар толбо ба арын туйлын хатангиршил H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H36.0 – Чихрийн шижингийн ретинопати H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа	b210, b2100, d166, d170	420	10,508,333

	Халаасны томруулагч	3х-аас багагүй томруулалтын хэмжээтэй; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; үндсэн харах талбайн өргөн/диаметр ≥ 45 мм байх; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; томруулсан дүрс тод, үндсэн харах талбайд мэдэгдэхүйц бүдгэрэл, гажилтгүй; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; бат бөх хүрээтэй, хамгаалалтын уут/гэр, линз цэвэрлэх даавуутай байх.	20,000	Катаракт, глаукома зэргээс шалтгаалсан нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гэрээс гадуур, сургууль болон олон нийтийн газарт бичиг унших шаардлагатай бөгөөд үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурах оролцоонд саад болж буй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H25, H40, H54.2, H40.9, H35.5	H25 – Настны катаракт (болор цайлт) H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H40 – Глауком H40.9 – Глауком, тодорхойгүй H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа	b210, b2100, d166, d170	355	7,100,000
	Хүзүүнд зүүдэг томруулагч шил	>1.5х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хүзүүнд зүүх/тулгах зориулалттай, томруулагч линзийг хэрэглэгчийн харах объектын өмнө тогтвортой байрлуулах хийцтэй; ашиглалтын үед линз өөрөө унах, эргэх, байрлал алдахгүйгээр тогтох механизмтай, <250 г хөнгөн хэмжээтэй; хурц ирмэг, үзүүргүй; арьсанд хүрэх хэсэг нь гэмтэл, цочрол үүсгэхээргүй; линз болон тулгуур нь хэвийн хэрэглээнд хангалттай бат бөх байх.	25,000	Артрит, саажилт зэргээс шалтгаалан гардолголтой буюу гараа чөлөөтэй байлгах шаардлагатай, нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гарын хөдөлгөөний хавсарсан бэрхшээлтэй, нүдний шилээр засах боломжгүй хараа муутай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.2, H25, H40, M06, G82, H35.3, H35.5	G82 – Параллеги ба тетраплеги H25 – Настны катаракт (болор цайлт) H35.3 – Шар толбо ба арын туйлын хатангиршил H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H40 – Глауком H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа M06 – Бусад ревматоид артрит	b210, b2100, b730, d166, d440	472	11,800,000

47	Мэдрэгчтэй цагаан таяг /насанд хүрэгчдийн/	Эвхэгддэг эсхүл уртыг тохируулах боломжтой, хөнгөн, бат бөх их биетэй; нийт жин ≤ 300 г; гадаргуу нь цагаан өнгөтэй, гэрэл ойлгогч тэмдэглэгээтэй; гарын бариул нь гулсахгүй, барихад эвтэйхэн; таягны үзүүр нь газартай хүрэлцэн орчны гадаргуу, саадыг мэдрэх зориулалттай, солих боломжтой байх. Хэт авианы, хэт улаан туяаны эсхүл түүнтэй дүйцэх мэдрэгчтэй; урд болон биеийн дээд хэсгийн түвшинд байрлах саадыг ≥ 1.5 м зайнаас илрүүлэх боломжтой; илрүүлсэн саад ойртох тусам эрчим/давамж нь өөрчлөгдөх чичиргээ болон/эсхүл дуут дохиогоор хэрэглэгчид мэдээлэх; мэдрэгчийн ажиллагааг асаах, унтраах удирдлагатай байх. Давтан цэнэглэдэг батарейтай, нэг удаагийн бүрэн цэнэгээр ≥ 8 цаг тасралтгүй ажиллах; цэнэглэх хэрэгсэл дагалдсан; электрон хэсэг нь өдөр тутмын хэрэглээний доргилт болон чийгийн нөлөөнд тэсвэртэй; мэдрэгч ажиллахгүй эсхүл батарей дууссан үед ердийн цагаан таяг хэлбэрээр ашиглах боломжтой; мэдрэгч болон электрон тоноглол нь цагаан таягны үндсэн чиг баримжаа, хөдөлгөөний үйл ажиллагаанд саад учруулахгүй хийцтэй байх.	145,000	Бүрэн хараагүй эсхүл орон зайд аюулгүй зорчиход хараа хүрэлцэхгүй хүнд харааны бэрхшээлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H54.2, H40.9, H35.5	H35.5 – Торлогийн удамшлын дистрофи H40.9 – Глауком, тодорхойгүй H54.0 – Хоёр нүдний хараагүй байдал H54.1 – Нэг нүд хараагүй, нөгөө нүд сул хараатай H54.2 – Хоёр нүдний сул хараа	b210, b2100, b2101, d450, d460, d465	298	43,210,000
----	--	--	---------	---	-------------	-----------------------------------	--	--------------------------------------	-----	------------

48	Гэрэлтэй/ дуутай/ чичиргээтэй сэрүүлэг, дохио	Гэрэл болон дуут болон чичиргэн дохиоллын 3 горимтой; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; дохиоллын хүрээ 30 метрийн дотор; батарей ажиллах хугацаа 12-24 цаг; 80-100 dB чанга дохио; гэрэлтэй дохиолол 50-80 lm; утасгүй холбоо (RF эсвэл Bluetooth); алс удирдлагын боломжтой байх.	90,000	Дуу авианы энгийн сэрүүлэг/дохиог сонсож чадахгүй дунд-хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, төрөлхийн буюу удамшлын шалтгаант хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат эсвэл кохлеар имплант хэрэглэдэг, гэр орчин болон сургуульд дуут дохиог ялгаж мэдэрч чадахгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H90, H91, Q16, Z99.8	H90 – Дамжуулах болон мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр Q16 – Сонсгол алдагдуулах чихний төрөлхийн гажиг Z99.8 – Бусад тусламжийн хэрэгсэл, аппаратаас хамааралтай байдал	b230, b2300, d115, d360, d570	298	26,820,000
49	Сонсголын лүүп	IEC 60118-4 стандарт; 1 кГц давтамжинд 0.1 А/м-ийн соронзон дохио; 100 дБ SNR-аас дэш; IEC 60268 нийцтэй; 10-20 метрийн хамрах хүрээтэй; батарей 8-12 цаг ажиллах; сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функц	120,000	Төрөлхийн буюу эрт үеийн гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, ердийн буюу тусгай ангид дэвсгэр чимээнээс болж хичээл сонсоход хүндрэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	H90, H91, Z96.2, Z97.4, H83.3, Z99.8	H83.3 – Чимээний нөлөөт дотор чихний гэмтэл H90 – Дамжуулах болон мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр Z96.2 – Сонсголын суулгац (кохлеар имплант)-тай байдал Z97.4 – Гадаад сонсголын аппараттай байдал Z99.8 – Бусад тусламжийн хэрэгсэл, аппаратаас хамааралтай байдал	b230, b2304, d115, d310, d820	298	35,760,000
50	Хялбаршуулсан гар утас	Том үсэг, том товчлууртай; чанга дуут мэдэгдэлтэй; SOS яаралтай дохиоллын товчлууртай; батарей 2-3 хоног ажиллах; харилцах, мессеж илгээх үндсэн функцтэй; Монгол/Unicode дэмждэг; хэрэглэхэд хялбар интерфэйстэй байх.	100,000	Тархины гэмтэл (ТБГ) буюу тархины харвалтын дараах танин мэдэхүй, гарын хөдөлгөөн, харааны бэрхшээлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хөнгөн-дунд зэргийн оюуны хөгжлийн бэрхшээл, аутизмын спектрийн эмгэг буюу гарын нарийн хөдөлгөөний бэрхшээлтэй (ДЦП), энгийн том товчлууртай	ХБИ, Хүүхэд	I69, S06, F70-F79, F84, G82, F03, R41.8, H54, G80	F03 – Дементи, тодорхойгүй F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F84 – Хөгжлийн цогц (тархмал) эмгэг G80 – Тархины саажилт G82 – Параллеги ба тетраплеги H54 – Хараагүй байдал ба сул хараа I69 – Тархины	b117, b140, b144, d360, d440	2058	205,800,000

				утас хэрэглэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд			судасны өвчний үлдэц үзэгдэл R41.8 – Танин мэдэхүйн бусад шинж тэмдэг S06 – Гавлын дотоод гэмтэл (тархины гэмтэл)			
51	Живх /3 жилийн хэрэгцээнд/	ISO 11948-1 шингэн шингэсэн байдлын тест давсан; арьсанд харшил өгөхгүй, арьсийг хамгаалах pH-neutral материалтай; дор хаяж 4-6 цаг ашиглалтыг хангах; 150-300 мл шингэн шингээх чадвартай байх.	1,800,000	Нугас гэмтэл, олон голомтот склероз (MS), гэмтэл, мэс заслын дараах давсагны мэдрэл-булчингийн алдагдлаас шалтгаалсан байнгын шээс/өтгөн алдалттай хүүхэд	Хүүхэд	N31, R32, R15, S14, T91.3, G35, N39.3, N39.4, N40, I69.3	G35 – Олон голомтот склероз (MS) I69.3 – Тархины шигдээсийн үлдэц үзэгдэл N31 – Давсагны мэдрэлийн үйл ажиллагааны алдагдал N39.3 – Ачааллын шээс алдалт N39.4 – Бусад тодорхой шээс алдалт N40 – Түрүү булчирхайн гиперплази R15 – Өтгөн алдалт R32 – Шээс алдалт, тодорхойгүй S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл T91.3 – Нугасны гэмтлийн үлдэц үзэгдэл	b525, b5250, b620, b6202, d5300, d5301	902	1,623,600,000
52	Stom-ийн уут /3 жилийн хэрэгцээнд/	Нийлэг материалтай; тохируулах боломжтой нуруу хавчуургатай; усны болон хүчил тэсвэртэй; 300-400 мл хүртэл даах чадамжтай байх.	1,800,000	Давсаг, гэдэсний үйл ажиллагааны алдагдлын улмаас стомын уут байнга хэрэглэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Z93.2, Z93.3, Z93.5, Z93.6, N31, K91.4, C18-C20, K50-K51	C18-C20 – Бүдүүн гэдэс, шулуун гэдэсний хорт хавдар K50-K51 – Кроны өвчин ба шархлаат колит K91.4 – Колостом, энтеростомын үйл ажиллагааны алдагдал N31 – Давсагны мэдрэлийн үйл ажиллагааны алдагдал Z93.2 – Илеостомтой байдал Z93.3 – Колостомтой	b525, b620, s540, s610, d5300, d5301, d5200	76	136,800,000

							байдал Z93.5 – Цистостомтой байдал Z93.6 – Шээсний замын бусад стомтой байдал			
53	Давсагны байнгын катетр /3 жилийн хэрэгцээнд/	100% силикон эсвэл эмнэлгийн зориулалтын силикон бүрээс бүхий материалтай; хүүхэд эсвэл насанд хүрэгчдийн зориулалтын стандарт урттай; гөлгөр, бөөрөнхий үзүүртэй; ISO 20696 болон холбогдох эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлын шаардлага эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартыг хангасан байх.	300,000	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл- булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40, Q05.9, G82.20	G35 – Олон голомтот склероз (MS) G82.20 – Параллеги, тодорхойгүй N31 – Давсагны мэдрэлийн үйл ажиллагааны алдагдал N31.2 – Давсагны мэдрэлийн сул (атони) алдагдал N31.9 – Давсагны мэдрэл-булчингийн алдагдал, тодорхойгүй N32.0 – Давсагны хүзүүний бөглөрөл N40 – Түрүү булчирхайн гиперплази Q05.9 – Нугасны ивэрхий, тодорхойгүй R33 – Шээс хаагдал S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл	b620, b6202, s610, d5300, d5200	117	35,100,000
54	Шээсний уут /3 жилийн хэрэгцээнд/	≥2,000 mL багтаамжтай; шээсний түвшин болон өнгийг гаднаас харах боломжтой тунгалаг эсвэл хагас тунгалаг материалтай; шээс буцаж урсахаас сэргийлэх хийцтэй; уутыг системээс салгахгүйгээр суллах боломжтой; ISO 8669-2 эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартын шаардлага хангасан байх.	300,000	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл- булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40.1, Q05.9, G82.20	G35 – Олон голомтот склероз (MS) G82.20 – Параллеги, тодорхойгүй N31 – Давсагны мэдрэлийн үйл ажиллагааны алдагдал N31.2 – Давсагны мэдрэлийн сул (атони) алдагдал N31.9 – Давсагны мэдрэл-булчингийн алдагдал, тодорхойгүй N32.0 – Давсагны хүзүүний бөглөрөл N40.1 – Шээсний	b620, b6202, s610, d5300, d5200	117	35,100,000

							замын шинж тэмдэгтэй түрүү булчирхайн гиперплази Q05.9 – Нугасны ивэрхий, тодорхойгүй R33 – Шээс хаагдал S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл			
55	Зөөврийн налуу зам	Хөнгөн, зэврэлтэд тэсвэртэй хөнгөн цагаан хайлш эсвэл түүнтэй дүйцэх бат бөх материалтай; хэрэглэгчийн орчин, түвшний зөрүүнд тохируулан сонгох боломжтой; ≥1200 мм урттай; ≥250 кг даацтай; тэргэнцэр зорчих цэвэр өргөн ≥700 мм; нойтон болон хуурай нөхцөлд дугуй гулсах эрсдэлийг бууруулсан, барьцалдах чадвартай anti-slip гадаргуутай, зөөвөрлөх зориулалтын бариултай эсвэл түүнтэй дүйцэх хялбар зөөврийн хийцтэй байх.	40,000	Тэргэнцэр/алхуулагч хэрэглэдэг, шат/босгоны түвшнээс шалтгаалан гэр, сургууль, ажилд нэвтрэх боломжгүй бөгөөд зөөврийн налуу замаар аюулгүй нэвтрэх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Z99.3, Z74.0, G82, G80, Z89.5, Z89.6, G82.20, G80.9, Q05.9, Z89, M17, I69.3	G80 – Тархины саажилт G80.9 – Тархины саажилт, тодорхойгүй G82 – Параллеги ба тетраплеги G82.20 – Параллеги, тодорхойгүй I69.3 – Тархины шигдээсийн үлдэц үзэгдэл M17 – Өвдөгний үений артроз (гонартроз) Q05.9 – Нугасны ивэрхий, тодорхойгүй Z74.0 – Хөдөлгөөн хязгаарлагдсаны улмаас асаргаа шаардах байдал Z89 – Мөч олдмол байдлаар байхгүй Z89.5 – Өвдөгнөөс доош хөл олдмол байдлаар байхгүй Z89.6 – Өвдөгнөөс дээш хөл олдмол байдлаар байхгүй Z99.3 – Тэргэнцэрээс хамааралтай байдал	d450, d460, d4602, d465, e155	504	20,160,000

56	Цооролтоос сэргийлэх матрас	ASTM F1566 тест давсан; хэрэглэгчийн биеийн жин, хөдөлгөөний идэвхжилд тохирсон; гель эсвэл агаарын суваг бүхий системтэй; ариутгах, угаах боломжтой; 160 кг хүртэл дааж чадах.	120,000	Нугас болон тархины гэмтэл, хүнд саажилт, мэдрэхүйн алдагдал ухаан санааны алдагдал (дементи), хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтрийн дэглэмтэй, өөрөө байрлалаа өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүнд хэлбэрийн тархины саажилт, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтэж, байрлалаа өөрөө өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	L89, S14, S34, G82, I69, F03, Z74.0, G80, G12	F03 – Дементи, тодорхойгүй G12 – Нугасны булчингийн хатангиршил ба холбогдох хам шинж G80 – Тархины саажилт G82 – Параплеги ба тетраплеги I69 – Тархины судасны өвчний үлдэц үзэгдэл L89 – Даралтын шарх (цооролт) S14 – Хүзүүний нугасны гэмтэл S34 – Бүсэлхийн нугасны гэмтэл Z74.0 – Хөдөлгөөн хязгаарлагдсаны улмаас асаргаа шаардах байдал	b810, b820, s810, d410, d420	3320	398,440,000
57	Байршил тогтоогч (GPS)	±5 метрийн нарийвчлалтай GPS хэмжилттэй; батарей 12-24 цаг ажиллах; SOS яаралтай дохиоллын функцтэй; хэрэглэхэд хялбар хянагч товчлууртай; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; IP67 цахилгаан бус хамгаалалттай; дуут/чичиргэн мэдэгдэлтэй байх.	120,000	Дементи (Альцгеймерийн өвчин зэрэг) буюу оюун ухааны уналттай, гэрээсээ гарч чиг баримжаагаа алдаж төөрөх эрсдэлтэй ахмад настан, тархины гэмтэл болон бусад шалтгааны улмаас хүнд танин мэдэхүйн бэрхшээлтэй, чиг баримжаагаа алдаж, ганцаараа гарвал төөрөх эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, аутизмын спектрийн эмгэг буюу хүнд оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй, аюулын мэдрэмж султай, хяналтгүй үед гэрээсээ гэнэт гарч алга болох зан үйлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	F00-F03, G30, R41.0, S06, F84.0, F70-F79, R41.8	F00-F03 – Дементи (Альцгеймерийн, судасны болон бусад) F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F84.0 – Хүүхдийн аутизм G30 – Альцгеймерийн өвчин R41.0 – Чиг баримжаа алдагдал R41.8 – Танин мэдэхүйн бусад шинж тэмдэг S06 – Гавлын дотоод гэмтэл (тархины гэмтэл)	b114, b1141, b144, d460, d570	1949	233,880,000

58	Сонсголын хүлээн авагч /дамжуулагчийн хамт/	FM, RF эсхүл түүнтэй дүйцэх/илүү сайн чанарын утасгүй дижитал аудио дамжуулалт хийх чадвартай, ил задгай, саадгүй орчинд 30 м-ээс багагүй зайнд мэдээллийг дамжуулах боломжтой, нэг удаагийн бүрэн цэнэг/шинэ батарейгаар 8 цагаас багагүй тасралтгүй ажиллах, сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функцтэй, 1 дамжуулагч + 1 хүлээн авагч бүхий иж бүрдэл	150,000	Дунд-хүнд зэргийн мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, багштайгаа харилцахад хувийн дамжуулагч-хүлээн авагч систем шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, боловсролын байгууллагын бүх шатны сургуулийн оюутан суралцагч	Хүүхэд	H90.3, H90.5, H91, Z96.2, Z97.4, H90.4, H90.6, H83.3	H83.3 – Чимээний нөлөөт дотор чихний гэмтэл H90.3 – Хоёр талын мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H90.4 – Нэг талын мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт H90.5 – Мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсгол бууралт, тодорхойгүй H90.6 – Хоёр талын холимог сонсгол бууралт H91 – Сонсгол бууралтын бусад хэлбэр Z96.2 – Сонсголын суулгац (кохлеар имплант)-тай байдал Z97.4 – Гадаад сонсголын аппараттай байдал	b230, b2304, d115, d310, d820	100	15,000,000
59	Алхуулагч /хүүхдийн/	Хүүхдийн биеийн хэмжээст өндрийг тохируулах боломжтой; хатуу хүрээтэй; 60-80 кг хүртэл дааж чадах; гулсахгүй резинэн хөлтэй; хүүхдийн ашиглалтад тохирсон аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасах байх.	160,000	Тархины саажилт, булчингийн дистрофи зэрэг мэдрэл-булчингийн эмгэгийн улмаас тэнцвэр, алхалтын тогтвортой байдал буурсан боловч хоёр хөл дээр жин өгөх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, G71, G12, Q05, R26, Q66	G12 – Нугасны булчингийн хатангиршил ба холбогдох хам шинж G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) Q66 – Тавхайн төрөлхийн гажиг R26 – Алхалт, хөдөлгөөний хэвийн бус байдал	b730, b735, b755, b770, d450, d455	140	22,400,000

60	Харилцах самбар/карт	Бат бөх картон, пластик, PVC эсхүл ламинацтай ус, чийгэнд тэсвэртэй материалтай; гөлгөр, цэвэрлэх боломжтой, зураг/бичиг амархан арилахгүй; зураг, тэмдэг, бичвэр нь дэвсгэрээс тод ялгарах, харааны хүртээмжийг хангасан; хэрэглэгчийг гэмтээх хурц ирмэг, үзүүргүй; хүүхдийн хэрэглээнд тохиромжтой, хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой; хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой байх.	40,000	Аутизмын спектрийн эмгэг, тархвар саажилт (ДЦП), хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл буюу оюуны хөгжлийн бэрхшээлийн улмаас амаар харилцах чадваргүй эсвэл хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	F84.0, G80, F80, F70-F79, R47.0, R47.8, F80.1, F80.2	F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F80 – Хэл ярианы хөгжлийн өвөрмөц эмгэг F80.1 – Илэрхийлэх хэл ярианы эмгэг F80.2 – Хүлээн авах (ойлгох) хэл ярианы эмгэг F84.0 – Хүүхдийн аутизм G80 – Тархины саажилт R47.0 – Дисфази ба афази (хэл ярианы алдагдал) R47.8 – Хэл ярианы бусад эмгэг	b167, b320, d330, d335, d350, d360	1000	40,000,000
61	Оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан хэл засал, харилцаа, мэдрэхүйг хөгжүүлэх туслах хэрэглэгдэхүүн, тайвшруулах хэрэгслүүд	Хүүхдийн оюуны болон мэдрэхүйн хөгжлийн хэрэгцээнд нийцсэн; аюулгүй, гипоаллерген материалтай; мэдрэхүйн идэвхжүүлэлтийг дэмжих хэлбэр, өнгө, бүтэцтэй; харилцаа болон хэлний хөгжлийг дэмжсэн; хэрэглэгчийн насанд тохирсон; мэргэжлийн эмч, сурган хүмүүжүүлэгчээс санал болгосон байх.	200,000 хүртэл	Оюуны хөгжлийн бэрхшээл (хөнгөн-хүнд зэрэг), аутизмын эмгэг буюу мэдрэхүйн боловсруулалтын эмгэгтэй, хэл ярианы хөгжил хоцрогдсон, мэдрэхүй болон харилцааны хөгжлийг дэмжих, тайвшруулах тусгай хэрэгсэл шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	F70-F79, F84, F80, F82, F88,	F70-F79 – Оюуны хомсдол (оюуны хөгжлийн бэрхшээл) F80 – Хэл ярианы хөгжлийн өвөрмөц эмгэг F82 – Хөдөлгөөний үйл ажиллагааны хөгжлийн өвөрмөц эмгэг F84 – Хөгжлийн цогц (тархмал) эмгэг F88 – Сэтгэцийн хөгжлийн бусад эмгэг	b117, b122, b152, b156, b167, d330, d350	94	18,800,000

62	Уналт таталтын малгай	Дух, зулай, толгойн хоёр хажуу болон дагзны хэсгийг хамгаалах зориулалттай; цохилтын энергийг шингээх зөөлөвчтэй хөөс, EVA foam эсхүл түүнтэй дүйцэх зориулалтын материалаар хийгдсэн; Бат бөх, хөнгөн, арчиж цэвэрлэх боломжтой; толгой хэт халах, хөлрөх эрсдэлийг бууруулах агааржуулалтын нүх/хийцтэй; хурц ирмэг, үзүүр, хэрэглэгчийг гэмтээж болох ил гарсан хатуу хэсэггүй; хүүхдийн харах талбай болон сонсголыг шаардлагагүйгээр хязгаарлахгүй; тохируулгатай эрүүний оосортой; санамсаргүй тайлагдах эрсдэлийг багасгасан байх.	50,000	Эмчилгээнд тэсвэртэй эпилепси, атоник (унах) таталт, тоник-клоник/миоклоник таталтын улмаас урьдчилан сэргийлэх боломжгүй уналт давтагддаг, эсхүл тэнцвэрийн хүнд алдагдал (тархины саажилт, атакси), өөрийгөө цохих зан үйлээс толгойн гэмтэл давтан авах эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G40, R56, G11, G80, F84, G41, F84.0, F72, R56.8	F72 – Хүнд зэргийн оюуны хомсдол F84 – Хөгжлийн цогц (тархмал) эмгэг F84.0 – Хүүхдийн аутизм G11 – Удамшлын атакси G40 – Эпилепси G41 – Эпилепсийн байдал (status epilepticus) G80 – Тархины саажилт R56 – Таталт (бусад) R56.8 – Бусад тодорхойгүй таталт	b110, b755, b765, b770, d570	667	33,333,333
63	Ивээс, зөөлөвч /гурвалжин, зууван/	Хэлбэрээ хадгалах, биеийн жинд хэт сууж нягтрахгүй өндөр нягтралтай polyurethane foam эсхүл түүнтэй дүйцэх материалтай; бүрээс нь PU эсхүл түүнтэй дүйцэхүйц материалтай бөгөөд шээс, шүлс болон бусад шингэн доторх хөөсөн материалд хялбар нэвтрүүлэхгүй байх; давтан ачааллын дараа анхны хэлбэрээ сэргээх чадвартай байх.	120,000	Их бие, толгой, аарцгийн хяналт дутмагаас суух/хэвтэх байрлалыг бие даан хадгалж чадахгүй (хүнд хэлбэрийн тархины саажилт GMFCS IV–V, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн архаг өвчин), байрлалын алдагдлаас хэв гажилт (сколиоз, контрактур), даралтын шарх болон амьсгалах/хооллох хүчирдлийн эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд;	Хүүхэд	G80, Q05, G71, M41, M43, Q76, G12.1, M62.4, L89	G12.1 – Удамшлын бусад нугасны булчингийн хатангиршил G71 – Булчингийн анхдагч эмгэг (булчингийн дистрофи) G80 – Тархины саажилт L89 – Даралтын шарх (цооролт) M41 – Сколиоз (нурууны хажуугийн муруйлт) M43 – Нурууны бусад хэв гажилт M62.4 – Булчингийн агшилт Q05 – Нугасны ивэрхий (spina bifida) Q76 – Нуруу, цээжний ясны төрөлхийн гажиг	b730, b735, b710, s760, d410, d415, d4153	33	3,960.000
ДҮН 3. ТОХИРУУЛГА ШААРДЛАГАГҮЙ ТУСГАЙ ХЭРЭГСЛИЙН ДҮН										4,350,473.667
НИЙТ ШААРДЛАГАТАЙ ТӨСӨВ										14,516,367.000

Танилцуулгын хүснэгт 3. Засгийн газрын 2021 оны 363 дугаар тогтоолоор баталсан жагсаалт, жишиг үнээс хасагдсан ПОТХ

№	Хэрэгслийн нэр, төрөл	Засгийн газрын 2021 оны 363 тогтоолын жишиг үнэ	Тайлбар	2025 оны гүйцэтгэл	
				Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Шилэн нүд	50,000–120,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	50	6000000
2	Нурууны ширэн хамгаалалт (бүсэлхий / сээр, бүсэлхий, ууц)	150,000 / 200,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	1255	202390000
3	Нурууны даавуун хамгаалалт (бүсэлхий / сээр, бүсэлхий, ууц)	60,000 / 80,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	364	25537900
4	Ивэрхийн даруулга (пружинтэй / даавуун)	40,000 / 70,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	35	2450000
5	Бөөрний даруулга	40,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	7373	294855600
6	Суга өргөгч чиг	100,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	4	348000
7	Хүзүүвч	60,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	2020	121164000
8	Контактны линз (+5,-5 болон түүнээс дээш)	120,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	233	27575000
9	Хөтөвч, суултуур (насанд хүрэгсдийн)	80,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	7229	577299000
10	Тэргэнцэр (хүүхдийн энгийн)	340,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	58	19180000
11	Хүүхдийн цээживч	420,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	58	24340000
12	Эмчилгээний бөмбөг (зуйван)	80,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	107	8520000
13	Эмчилгээний бөмбөг (бөөрөнхий)	60,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	105	6300000

14	Гарын анчер	280,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	2	325000
15	Гар, хөлийн спилен	45,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	17	765000
16	Хөтөвч, суултуур (хүүхдийн)	25,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	78	1950000
17	Компьютерийн ярьдаг программ хангамж, нэмэгдэл төхөөрөмж	240,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	175	42000000
18	Брайль цаг	36,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	8	282000
19	Ярьдаг халууны шил	60,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	291	17460000
20	Ярьдаг цаг	30,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	290	8700000
21	Ярьдаг даралтын аппарат	180,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	287	51660000
22	Цагаан таяг	70,000	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	71	4970000
23	Бионик хиймэл эрхтний сэлбэг, засвар үйлчилгээ	300,000 хүртэл	Шинэ жагсаалтад багтаагүй буюу хасагдсан.	0	0
24	Стомын уут нэгтгэсэн	860,000	Нэгтгэсэн	62	5332000
ДҮН				20,172	1,447,071.500

Танилцуулгын хүснэгт 4. ДЭМБ-ын нэн шаардлагатай 50 туслах бүтээгдэхүүнээс шинээр нэмэгдсэн 28 төрлийн протез, ортопед, тусгай хэрэгслийн тооцоо

№	Шинээр нэмсэн	Туслах хэрэгслийн нэр	Техникийн үндсэн үзүүлэлт	Хамрагдах зорилтот бүлэг	Ахмад настан, ХБИ, хүүхэд	ICD10	ICF код	Жишг үнэ /төгрөг/	Хүний тоо	Төсвийн нөлөөлөл /сая төгрөг/	Тайлбар
I. ДОТООДОД ЗАХИАЛГААР ҮЙЛДВЭРЛЭХ ПРОТЕЗ											
1	нэр төрөл нэмэгдсэн	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 35 ба түүнээс доош хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	60,000	8	480,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-ын нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
2		Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийний аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	70,000	21	1,470,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-ын нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
3	нэр төрөл нэмэгдсэн	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 35 хүртэлх хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	50,000	10	500,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-д нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

4			Пронатор, супинатор улавч (хос) - 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийн аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	60,000	6	360,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-д нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
5	1		Чихрийн шижингийн улавч (хос) – хэмжээ хамаарахгүй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; зөөлөн, цохилт шингээх, даралт хуваарилах зориулалттай материалтай буюу EVA, PU foam, PE foam материалтай, хөлийн улны анатомийн хэлбэрт тохирсон, бүтэн урттай; өсгий болон бусад өндөр даралттай хэсгийн даралтыг дахин хуваарилах зориулалттай байх.	Чихрийн шижингийн шалтгаант захын мэдрэлийн эмгэг, хөлийн мэдрэхүй бууралт, хөлийн хэв гажилт, улны даралт ихсэлт, шархлаа үүсэх эрсдэлтэй эсхүл өмнө нь хөлийн шархлаатай байсан бөгөөд улны даралтыг жигд хуваарилах, өндөр даралттай хэсгийн ачааллыг бууруулах зориулалтын улавч хэрэглэх эмчийн заалттай чихрийн шижин өвчтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	E10.4, E10.5, E11.4, E11.5, L97	s7502, s810, b265, b810, d450, d5204	15,000	790	11,850,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-д нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
6	2		Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) /динамик-хөдөлгөөнтэй/	Шилбэний доод хэсгээс тавхай хүртэл хамарсан анатомийн хэлбэртэй; алхалтын үед шагайн үеэр тавхайг дээш болон доош нугалах хөдөлгөөний тодорхой хэмжээнд зөвшөөрөх буюу хөдөлгөөний уян байдлаар хязгаарлах болон дэмжих хийцтэй байх; термопластик (ж. polypropylene), хам полимер (copolymer), нүүрстөрөгчийн ширхэгт материал (carbon)/ нийлмэл материалтай; хөлийн улны хэлбэрт тохирсон, гутал	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69.3	s7502, b730, b735, b770, d450	120,000	100	12,000,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-д нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

				дотор байрлах боломжтой; хурц ирмэггүй байх.								
7	3		Тавхайн ортопед (ортоз)	Хэрэглэгчийн тавхайн анатомийн хэлбэр, хэв гажилт болон функциональ хэрэгцээнд тохирсон; EVA, термопластик, polypropylene, PU foam, composite эсвэл ортезийн зориулалтын түүнтэй дүйцэх материалтай; засвар, тохируулга хийх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл- булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M20.1, M21.6, M21.4, M72.2, Q66, G80, G82,	s7502, b710, b770, d450	70,000	100	7,000,000	Доод мөчний ортоз ДЭМБ-д нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
8	4	1	Майга тавхайн бэхэлгээ	Хувь хүнд тааруулж хийсэн, арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай, хүүхдийн өсөлт, хэв гажилтын өөрчлөлтийн дагуу тохируулга, засвар хийх боломжтой байх.	Төрөлхийн майга тавхайтай нярай, тавхай засах эмчилгээний дараа тавхайн байрлалыг бэхжүүлэх шаардлагатай бага насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	Q66.0, Q66.8,	s7502, s75021, b710, d415, d450	120,000	50	6,000,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
II. ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ												
9	5	2	Цахилгаан тэргэнцэр	Арагш хөмрөхөөс хамгаалах дугуй/хийцтэй (anti-tip), суудлын өргөн ≥400 мм, хэрэглэгчийн нурууг хангалттай дэмжих нурууны түшлэгтэй, хэрэглэгчийн даац ≥120 кг; бат бөх, зэврэлтэд тэсвэртэй металл/хөнгөн цагаан хайлш эсхүл түүнтэй дүйцэх материалтай; гар хөшүүрэгт (Joystick) удирдлагатай, 2 цахилгаан хөдөлгүүртэй нэг бүр нь ≥200 W; цахилгаан соронзон/автомат ажиллагаатай тоормосны системтэй; дээд хурд ≥6 км/цаг; нэг цэнэгээр туулах зай ≥15 км, хөдөлгүүрээр хөтлөгддөг, гадна орчны ердийн гадаргууд ашиглах боломжтой дугайтай; дугуй нь цоордоггүй PU/solid tyre эсхүл зориулалтын хийлдэг материалтай; давтан цэнэглэдэг, тэргэнцрийн зориулалтын батерейтай;	Дээд мөчний парализ/парез, гар мөчний тайрал, хүчтэй суларсан булчингийн тэсвэрийн улмаас гар ажиллагаатай тэргэнцрийг үр дүнтэй түрж чадахгүй боловч цахилгаан тэргэнцрийг аюулгүй удирдах танин мэдэхүй, хараа/хяналтын чадвартай хөгжлийг бэрхшээлтэй иргэн эсвэл 16 ба түүнээс дээш настай бэрхшээлтэй хүүхдүүд	ХБИ, Хүүхэд	G80, G82.5, S14,	b730, b735, d445, d455, d465, d4602	1,200,0 00	167	200,400,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

				тухайн батерейд тохирсон автомат цэнэглэгч дагалдсан байх.								
10	6	3	Тэргэнцрийн суудлын зөөлөвч	Хатуулаг сайтай, ачаалалд хэлбэрээ алдахгүй, урьдчилан анатомийн хэлбэржүүлсэн (pre-contoured), олон давхаргат суурьтай; суудлын ясны товгор хэсэгт (ischial tuberosity) зориулсан урьдчилан хэлбэржүүлсэн хонхортой байх бөгөөд хэрэглэгчийн хэрэгцээнд тохируулан өөрчлөх боломжтой байх; зөөлөвчийн нийт өндөр 82–95 мм, үүнээс шигдэлд даралт бууруулах хэмжээ 39–40 мм; бүрээсийг салгаж авах боломжтой; чийгэнд тэсвэртэй, агаар нэвтрүүлэх (амьсгалдаг) материалаар хийгдсэн байх.	Нугасны гэмтлийн улмаас мэдрэхүйн алдагдалтай, тэргэнцэрт өдөрт удаан цаг суудаг даралтын шархны эрсдэлтэй эсхүл одоо/өмнө даралтын шархтай, аарцаг-суудлын байрлалын дэмжлэг шаардлагатай хөдөлмөрийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	G12, G71, G80, G82, S14, S24, S34, T91.3, Z89.5, Z89.6, Q05	b265, b810, s810, d4153, d420	180,000	504	90,720,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
11	7	4	Таблет /андроид, харилцааны програм хангамжийн хамт/	Android 12 буюу түүнээс дээш үйлдлийн системтэй, дэлгэцийн хэмжээ ≥ 10 инч, өнгөт, мэдрэгчтэй дэлгэцтэй, $\geq 1280 \times 800$ пиксел, ≥ 64 GB санах ойтой, Wi-Fi холболттой, Bluetooth ≥ 5.0 буюу түүнтэй дүйцэх; Ердийн хэрэглээнд ≥ 8 цаг ажиллах боломжтой; Таблетад урьдчилан суулгасан AAC (Augmentative and Alternative Communication) програмтай байх; боломжтой; Уналт, цохилтоос хамгаалах зориулалтын бат бөх гэртэй; Нийлүүлэх үед AAC-ийн үндсэн функцууд бүрэн идэвхжсэн, ашиглахын тулд заавал нэмэлт төлбөр шаардахгүй байх.	Аутизм, хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл, оюуны хөгжлийн бэрхшээл буюу сонсгол/харааны алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй 6-15 настай хүүхэд	Хүүхэд	F84, F80, F70-F79, H90, H91, H54, H90.3, R47.0,	b117, b167, b230, b210, d350, d360	350,000	2000	700,000,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
III. ТОХИРУУЛГА ШААРДЛАГАГҮЙ ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ												

12	8		Тэргэнцэр /энгийн/	Хэрэглэгчийн биеийн хэмжээнд тохирсон суудлын өргөнтэй (40-50 см); суудлын байрлал тохируулах боломжтой; хөнгөн хайлш хүрээтэй; <20 кг жинтэй; 100-135 кг хүртэл дааж чадах; хөлийн тулгуур тохируулах боломжтой; ISO 7176-1:2014 бат байдлын тест давсан байх.	Явган явах чадвар ихээхэн буурсан, өөрөө тэргэнцэр удирдах хүч дутмаг, асран хамгаалагчийн тусламжтайгаар зөөвөрлүүлэх шаардлагатай ахмад настан	Ахмад настан	R26, R54, Z74.0, I69, G20, F03, M17	b730, b770, d450, d455, d465	300,000	2378	713,400,000	
13	9	5	Унаснаа мэдээлэх дохиолол /(гар утас, таблет, зөөврийн компьютер)-д суулгаж, интернэт ашиглаж хэрэглэдэг/	CE/FDA зөвшөөрөлтэй; автомат унах мэдрэгдэл илгээдэг; 24 цагийн хяналттай; GPS байршил тогтоогчтой; цахилгаан батарей нь 7-14 хоног ажиллах; биеийн байрлалын өөрчлөлтийг мэдрэх чадвартай; хэрэглэгчийн шаардлагаар алсын зайнаас хянах боломжтой; бусдад мэдэгдэх функцтэй байх.	Эпилепси, тэнцвэрийн эмгэг, тархины саажилтын дараах хөдөлгөөний алдагдал зэргээс шалтгаалан унах эрсдэлтэй, ганцаараа байх хугацаа ихтэй, унасны дараа өөрөө тусламж дуудах боломж хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	ХБИ	G40, R29.6, R26, G80, I69, G20, R55	b755, b770, d360, d570	100,000	667	66,700,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
14	10	6	Брайль дэлгэц	6 болон 8 цэгийн Брайль тэмдэгтийг дэмжсэн, 20-иос доошгүй шинэчлэгддэг Брайль нүдтэй; нүд тус бүрийн курсор удирдах товчлуур болон 8 цэгийн Брайль бичих гартай; Bluetooth болон USB холболттой; компьютер, таблет, ухаалаг утас болон түгээмэл дэлгэц уншигч программтай нийцтэй; Монгол кирилл Брайль ашиглах боломжтой; цэнэглэдэг батарей нь 10-аас доошгүй цаг ажилладаг; хэрэглэгчийн нас, боловсрол, ажил болон харилцааны хэрэгцээнд тохируулан сонгогдох; зөөврийн, бат бөх, удаан эдэлгээтэй; шаардлагатай кабель, цэнэглэгч, хамгаалалтын гэр болон хэрэглэгчийн зааврын хамт; 12 сараас доошгүй баталгаатай байна.	Хоёр нүдний хараа бүрэн эсхүл хүнд зэргээр алдагдсан, хэвлэмэл болон томруулсан бичвэрийг үр дүнтэй ашиглах боломжгүй; Брайль бичгийг бие даан уншиж, бичдэг; боловсрол эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх, мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулахад цахим текстэн мэдээллийг тогтмол, их хэмжээгээр унших, боловсруулах зайлшгүй хэрэгцээтэй оюутан/сурагч, хөдөлмөр эрхлэгч харааны бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H35.5, E11.3, H36.0, H40.9, H47.2, Q12.0	b210, d140, d145, d166, d170	1,000,000	275	275,000,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

15	төрөл нэмсэн		Шугаман хэлбэрийн томруулагч	1.5х–3х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; 150–200 мм урттай; тогтмол фокус; бичвэр дээр шууд тавьж эсвэл ойр байрлуулан ашиглах боломжтой; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; ирмэг нь гөлгөр, хурц өнцөггүй, хэрэглэгчийн гар болон арьсыг гэмтээхгүй, баруун болон зүүн гараар ашиглах боломжтой байх	Шар толбо ба арын туйлын сөнөрөл, диабетийн ретинопатигаас шалтгаалсан төв хараа гэмтэлтэй, урт текст уншихдаа мөр алддаг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гялтан торлогийн удамшлын өвчинтэй, урт мөр текст уншихад мөр алдах бэрхшээлтэй сургуулийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H35.3, E11.3, H36.0, H35.5, H54.2	b210, b2100, d166, d170	25,000	420	10,500,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
16			Халаасны томруулагч	3х-аас багагүй томруулалтын хэмжээтэй; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; үндсэн харах талбайн өргөн/диаметр ≥ 45 мм байх; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; томруулсан дүрс тод, үндсэн харах талбайд мэдэгдэхүйц бүдгэрэл, гажилтгүй; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; бат бөх хүрээтэй, хамгаалалтын уут/гэр, линз цэвэрлэх даавуутай байх.	Катаракт, глаукома зэргээс шалтгаалсан нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гэрээс гадуур, сургууль болон олон нийтийн газарт бичиг унших шаардлагатай бөгөөд үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурах оролцоонд саад болж буй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H25, H40, H54.2, H40.9, H35.5	b210, b2100, d166, d170	20,000	355	7,100,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
17			Хүзүүнд зүүдэг томруулагч шил	>1.5х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хүзүүнд зүүх/тулгах зориулалттай, томруулагч линзийг хэрэглэгчийн харах объектын өмнө тогтвортой байрлуулах хийцтэй; ашиглалтын үед линз өөрөө унах, эргэх, байрлал алдахгүйгээр тогтох механизмтай, <250 г хөнгөн хэмжээтэй; хурц ирмэг, үзүүргүй; арьсанд хүрэх хэсэг нь гэмтэл, цочрол үүсгэхээргүй; линз болон	Артрит, саажилт зэргээс шалтгаалан гар долголтой буюу гараа чөлөөтэй байлгах шаардлагатай, нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гарын хөдөлгөөний хавсарсан бэрхшээлтэй, нүдний шилээр засах боломжгүй хараа муутай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.2, H25, H40, M06, G82, H35.3, H35.5	b210, b2100, b730, d166, d440	25,000	472	11,800,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

				тулгуур нь хэвийн хэрэглээнд хангалттай бат бөх байх.								
18	11	7	Гэрэлтэй/ дуутай/ чичиргээтэй сэрүүлэг, дохио	Гэрэл болон дуут болон чичиргэн дохиоллын 3 горимтой; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; дохиоллын хүрээ 30 метрийн дотор; батарей ажиллах хугацаа 12-24 цаг; 80-100 dB чанга дохио; гэрэлтэй дохиолол 50-80 lm; утасгүй холбоо (RF эсвэл Bluetooth); алс удирдлагын боломжтой байх.	Дуу авианы энгийн сэрүүлэг/дохиог сонсож чадахгүй дунд-хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, төрөлхийн буюу удамшлын шалтгаант хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат эсвэл кохлеар имплант хэрэглэдэг, гэр орчин болон сургуульд дуут дохиог ялгаж мэдэрч чадахгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H90, H91, Q16, Z99.8	b230, b2300, d115, d360, d570	100,000	298	29,800,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
19	12	8	Сонсголын лүүп	IEC 60118-4 стандарт; 1 кГц давтамжинд 0.1 А/м-ийн соронзон дохио; 100 дБ SNR-аас дэш; IEC 60268 нийцтэй; 10-20 метрийн хамрах хүрээтэй; батарей 8-12 цаг ажиллах; сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функц	Төрөлхийн буюу эрт үеийн гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, ердийн буюу тусгай ангид дэвсгэр чимээнээс болж хичээл сонсоход хүндрэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	H90, H91, Z96.2, Z97.4, H83.3, Z99.8	b230, b2304, d115, d310, d820	150,000	298	44,700,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
20	13		Хялбаршуулсан гар утас	Том үсэг, том товчлууртай; чанга дуут мэдэгдэлтэй; SOS яаралтай дохиоллын товчлууртай; батарей 2-3 хоног ажиллах; харилцах, мессеж илгээх үндсэн функцтэй; Монгол/Unicode дэмждэг; хэрэглэхэд хялбар интерфэйстэй байх.	Тархины гэмтэл (ТБГ) буюу тархины харвалтын дараах танин мэдэхүй, гарын хөдөлгөөн, харааны бэрхшээлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хөнгөн-дунд зэргийн оюуны хөгжлийн бэрхшээл, аутизмын спектрийн эмгэг буюу гарын нарийн хөдөлгөөний бэрхшээлтэй (ДЦП), энгийн том товчлууртай утас хэрэглэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, S06, F70-F79, F84, G82, F03, R41.8, H54, G80	b117, b140, b144, d360, d440	120,000	2058	246,960,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

21	14		Давсагны байнгын катетр /3 жилийн хэрэгцээнд/	100% силикон эсвэл эмнэлгийн зориулалтын силикон бүрээс бүхий материалтай; хүүхэд эсвэл насанд хүрэгчдийн зориулалтын стандарт урттай; гөлгөр, бөөрөнхий үзүүртэй; ISO 20696 болон холбогдох эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлын шаардлага эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартыг хангасан байх.	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл-булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40, Q05.9, G82.20	b620, b6202, s610, d5300, d5200	450,000	117	52,650,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
22	15		Шээсний уут /3 жилийн хэрэгцээнд/	≥2,000 mL багтаамжтай; шээсний түвшин болон өнгийг гаднаас харах боломжтой тунгалаг эсвэл хагас тунгалаг материалтай; шээс буцаж урсахаас сэргийлэх хийцтэй; уутыг системээс салгахгүйгээр суллах боломжтой; ISO 8669-2 эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартын шаардлага хангасан байх.	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл-булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40.1, Q05.9, G82.20	b620, b6202, s610, d5300, d5200	450,000	117	52,650,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
23	16	9	Зөөврийн налуу зам	Хөнгөн, зэврэлтэд тэсвэртэй хөнгөн цагаан хайлш эсвэл түүнтэй дүйцэх бат бөх материалтай; хэрэглэгчийн орчин, түвшний зөрүүнд тохируулан сонгох боломжтой; ≥1200 мм урттай; ≥250 кг даацтай; тэргэнцэр зорчих цэвэр өргөн ≥700 мм; нойтон болон хуурай нөхцөлд дугуй гулсах эрсдэлийг бууруулсан, барьцалдах чадвартай anti- slip гадаргуутай, зөөвөрлөх зориулалтын бариултай эсвэл түүнтэй дүйцэх хялбар зөөврийн хийцтэй байх.	Тэргэнцэр/алхуулагч хэрэглэдэг, шат/босгоны түвшнээс шалтгаалан гэр, сургууль, ажилд нэвтрэх боломжгүй бөгөөд зөөврийн налуу замаар аюулгүй нэвтрэх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Z99.3, Z74.0, G82, G80, Z89.5, Z89.6, G82.20, G80.9, Q05.9, Z89, M17, I69.3	d450, d460, d4602, d465, e155	60,000	504	30,240,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагат ай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

24	17	10	Цооролтоос сэргийлэх гудас	ASTM F1566 тест давсан; хэрэглэгчийн биеийн жин, хөдөлгөөний идэвхжилд тохирсон; гель эсвэл агаарын суваг бүхий системтэй; ариутгах, угаах боломжтой; 160 кг хүртэл дааж чадах.	Нугас болон тархины гэмтэл, хүнд саажилт, мэдрэхүйн алдагдал ухаан санааны алдагдал (дементи), хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтрийн дэглэмтэй, өөрөө байрлалаа өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүнд хэлбэрийн тархины саажилт, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтэж, байрлалаа өөрөө өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	L89, S14, S34, G82, I69, F03, Z74.0, G80, G12	b810, b820, s810, d410, d420	120,000	3320	398,400,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
25	18	11	Байршил тогтоогч (GPS)	±5 метрийн нарийвчлалтай GPS хэмжилттэй; батарей 12-24 цаг ажиллах; SOS яаралтай дохиоллын функцтэй; хэрэглэхэд хялбар хянагч товчлууртай; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; IP67 цахилгаан бус хамгаалалттай; дуут/чичиргэн мэдэгдэлтэй байх.	Дементи (Альцгеймерийн өвчин зэрэг) буюу оюун ухааны уналттай, гэрээсээ гарч чиг баримжаагаа алдаж төөрөх эрсдэлтэй ахмад настан, тархины гэмтэл болон бусад шалтгааны улмаас хүнд танин мэдэхүйн бэрхшээлтэй, чиг баримжаагаа алдаж, ганцаараа гарвал төөрөх эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, аутизмын спектрийн эмгэг буюу хүнд оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй, аюулын мэдрэмж султай, хяналтгүй үед гэрээсээ гэнэт гарч алга болох зан үйлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	F00-F03, G30, R41.0, S06, F84.0, F70-F79, R41.8	b114, b1141, b144, d460, d570	150,000	1949	292,350,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

26	19	12	Сонсголын хүлээн авагч /дамжуулагчийн хамт/	FM, RF эсхүл түүнтэй дүйцэх/илүү сайн чанарын утасгүй дижитал аудио дамжуулалт хийх чадвартай, ил задгай, саадгүй орчинд 30 м-ээс багагүй зайнд мэдээллийг дамжуулах боломжтой, нэг удаагийн бүрэн цэнэг/шинэ батарейгаар 8 цагаас багагүй тасралтгүй ажиллах, сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функцтэй, 1 дамжуулагч + 1 хүлээн авагч бүхий иж бүрдэл	Дунд-хүнд зэргийн мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, багштайгаа харилцахад хувийн дамжуулагч-хүлээн авагч систем шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, боловсролын байгууллагын бүх шатны сургуулийн оюутан суралцагч	Хүүхэд	H90.3, H90.5, H91, Z96.2, Z97.4, H90.4, H90.6, H83.3	b230, b2304, d115, d310, d820	150,000	100	15,000,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
27	20	13	Харилцах самбар/карт	Бат бөх картон, пластик, PVC эсхүл ламинацтай ус, чийгэнд тэсвэртэй материалтай; гөлгөр, цэвэрлэх боломжтой, зураг/бичиг амархан арилахгүй; зураг, тэмдэг, бичвэр нь дэвсгэрээс тод ялгарах, харааны хүртээмжийг хангасан; хэрэглэгчийг гэмтээх хурц ирмэг, үзүүргүй; хүүхдийн хэрэглээнд тохиромжтой, хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой; хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой байх.	Аутизмын спектрийн эмгэг, тархвар саажилт (ДЦП), хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл буюу оюуны хөгжлийн бэрхшээлийн улмаас амаар харилцах чадваргүй эсвэл хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	F84.0, G80, F80, F70-F79, R47.0, R47.8, F80.1, F80.2	b167, b320, d330, d335, d350, d360	50,000	1000	50,000,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан

28	21		Уналт таталтаас гарч болох гэмтлээс хамгаалах малгай	Дух, зулай, толгойн хоёр хажуу болон дагзны хэсгийг хамгаалах зориулалттай; цохилтын энергийг шингээх зөөлөвчтэй хөөс, EVA foam эсхүл түүнтэй дүйцэх зориулалтын материалаар хийгдсэн; Бат бөх, хөнгөн, арчиж цэвэрлэх боломжтой; толгой хэт халах, хөлрөх эрсдэлийг бууруулах агааржуулалтын нүх/хийцтэй; хурц ирмэг, үзүүр, хэрэглэгчийг гэмтээж болох ил гарсан хатуу хэсэггүй; хүүхдийн харах талбай болон сонсголыг шаардлагагүйгээр хязгаарлахгүй; тохируулгатай эрүүний оосортой; санамсаргүй тайлагдах эрсдэлийг багасгасан байх.	Эмчилгээнд тэсвэртэй эпилепси, атоник (унах) таталт, тоник-клоник/миоклоник таталтын улмаас урьдчилан сэргийлэх боломжгүй уналт давтагддаг, эсхүл тэнцвэрийн хүнд алдагдал (тархины саажилт, атакси), өөрийгөө цохих зан үйлээс толгойн гэмтэл давтан авах эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G40, R56, G11, G80, F84, G41, F84.0, F72, R56.8	b110, b755, b765, b770, d570	65,000	667	43,355,000	ДЭМБ-аас гаргасан нэн шаардлагатай 50 туслах хэрэгсэлд багтсан
НИЙТ											3,371,385.000	

Танилцуулгын хүснэгт 5. “Жишиг үнийн харьцуулалтын өсөлтийн тооцоолол”

№	Туслах хэрэгслийн нэр	Техникийн үндсэн үзүүлэлт	Хамрагдах зорилтот бүлэг	Ахмад настан, ХБИ, хүүхэд	ICD10	ICF код	Шинэчилсэн жишиг үнэ /төгрөг/	ЗГ-ын 2021 оны 363 дугаар тогтоолын үнэ /төгрөг/	Жишиг үнийн зөрүү төгрөг	Өсөлтийн хувь
I. ДОТООДОД ЗАХИАЛГААР ҮЙЛДВЭРЛЭХ ПРОТЕЗ										
1	Шилбэний протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин, хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар тестлэгдсэн шагайн үе, тавхай, холбогч зэрэг эд ангийг ашигласан байх; бат бөх, 100 кг-аас дээш жин даах чадвартай; тохируулж болох бэхлэгээний системтэй байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S88, Z89.5,	s7501, s75011, b730, b770, d450, d455	800,000	620,000	180,000	29.0
2	Дунд чөмөгний протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар тестлэгдсэн; хөнгөн, хүний биед харшил өгөхгүй материалтай; өвдөгний үе, тавхай, шагайн үе, холбогч зэргийг ашигласан байх, хэвийн алхах хэв маягийг хангах; тохируулга, засвар үйлчилгээ хийх боломжтой байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, Z89.6,	s7500, s75001, s75011, b730, b770, d450, d455	1,300,000	1,000,000	300,000	30.0
3	Сүүж, түнхний протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжил, мөчний үлдэгдэл урттай тохирох; ISO 10328 стандартаар тестлэгдсэн; тогтвортой түнхний болон өвдөгний үе, тавхай, шагайн үе, холбогч зэргийг ашигласан байх,; бэлхүүсний хүч хуваарилалт оновчтой; хийц хөнгөн боловч бат бөх; тохируулга, засвар үйлчилгээ хийх боломжтой байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, Z89.6, Z89.9, C40	s7401, s75001, b730, b770, d450, d455	1,500,000	1,200,000	300,000	25.0

4	Тавхайн урд хэсгийн протез	Шагайн тэнцвэрийн болон дамжуулах үйлдлийг хадгалах; хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээтэй тохирох; гутал дотор байрлуулах боломжтой; бат бөх, өдөр тутмын ачааллыг тэсвэрлэх; силикон болон хатуу полимер материалаар хийгдсэн байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72.3, S98, Z89.4,	s7502, s75021, b770, d450, d455	500,000	400,000	100,000	25.0
5	Тавхайн урд хэсгийн протез /Хошуувч, башмачок/	Шагайн тэнцвэрийн болон дамжуулах үйлдлийг хадгалах; хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээтэй тохирох; гутал дотор байрлуулах боломжтой; бат бөх, өдөр тутмын ачааллыг тэсвэрлэх; арьсан болон резин материалаар хийгдсэн байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72.3, S98, Z89.4,	s7502, s75020, b770, d450, d455	140,000	120,000	20,000	16.7
6	Өвдгөн тулгууртай протез	Хэрэглэгчийн биеийн жин болон хөдөлгөөний идэвхжилд тохирсон; ISO 10328 стандартаар тестлэгдсэн; өвдөгний доор хатуу тулгуурласан дотоод бүтэцтэй; шагайн үе, тавхай, холбогч зэргийг ашигласан, динамик хариу үйлдэлтэй; тохируулах боломжтой; хөнгөн жинтэй байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q72, S78, S88, Z89.5, Z89.6	s7500, s75011, b730, b770, d450, d455	1,200,000	900,000	300,000	33.3
7	Мөр, бугалганы протез	Хэрэглэгчийн биеийн тэгш хэмийг хадгалах; ISO 22523 стандартаар тестлэгдсэн; алдагдсан мөчний хэлбэр, гоо зүйн төрхийг нөхөх; хөнгөн жинтэй (300 г-аас бага); гадаргуу нь арьсны өнгөтэй ойролцоо байх; хэрэглэгчийн мөрний хэмжээтэй тохирох; тав тухтай бэхэлгээний системтэй байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71, S48, Z89.2, Z89.9	s720, s7300, b730, d430, d440, d445	1,300,000	800,000	500,000	62.5
8	Шууны протез	Шууны тайрдлагад зориулагдсан; ISO 22523 стандарт хангасан; гарын үйл ажиллагааны болон гоо зүйн шаардлагыг хангах; бат бөх, хөнгөн материалтай; тохируулж болох бэхэлгээний системтэй; арьстай нийцтэй материалтай байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71, S58, Z89.2, Z89.9	s7301, s73011, b730, d430, d440, d445	700,000	500,000	200,000	40.0

9	Сарвууны протез	Сарвууны бүтэн буюу хэсэгчилсэн тайралтад зориулагдсан; гарын хэмжээтэй тохирсон; гарын үйл ажиллагааны болон гоо зүйн шаардлагыг хангасан; силикон болон хатуу полимер материалтай; тохируулах боломжтой; зүүхэд тав тухтай байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71.3, S68, Z89.1, Z89.9	s7302, s73021, d430, d440, d445	350,000	250,000	100,000	40.0
10	Гарын хурууны протез	Хэрэглэгчийн хурууны хэмжээтэй тохирох; эсрэг гарын хурууны хэмжээтэй тохирох; силикон болон полимер материалтай; арьсны өнгөтэй нийцсэн; тогтвортой бэхлэгх механизмтай; зүүхэд тав тухтай, мэдрэхүйд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх.	Тухайн түвшний мөчний төрөлхийн дутуу хөгжил эсхүл мөч тайралттай, шарх эдгэрсэн, үлдэгдэл мөчид протез тааруулах боломжтой ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	Q71.3, S68, Z89.0	s7302, s73021, d440, d445	210,000	105,000	105,000	100.0
11	Хиймэл шүд – 3 хүртэлх (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; ажлах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	s3200, b5102, b320, d330, d550	50,000	40,000	10,000	25.0
	Хиймэл шүд – 6 хүртэлх (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; ажлах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	s3200, b5102, b320, d330, d550	90,000	80,000	10,000	12.5

	Хиймэл шүд – 7 ба түүнээс дээш (тагнайтай хамт)	Тухайн хүний амны хөндийн үзлэг, хэмжилт, хэв/дигитал мэдээлэл болон хазалтын бүртгэлд үндэслэн хувь хүнд зориулагдан хийгдсэн, хэрэглэгчийн эрүүний анатомитай яг тохирсон; ажлах, ярих үйлдлийг хадгалах; амны салст гэмтээх хурц, барзгар ирмэг, илүүдэл хэсэггүй шүдний протезийн зориулалтын материалаар хийгдсэн байх.	Хиймэл шүд хийлгэх шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	K08.1, K08.2, K00.0, K08.4, S02.5	s3200, b5102, b320, d330, d550	150,000	130,000	20,000	15.4
I. ДОТООДОД ЗАХИАЛГААР ҮЙЛДВЭРЛЭХ ПРОТЕЗИЙН ДҮН										24.4%
II. ОРТОПЕДИЙН БОЛОН ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ										
12	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 35 ба түүнээс доош хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийн аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резинэн материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	35,000	25,000	10,000	40.0
	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 35 ба түүнээс доош хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийн аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	60,000	Шинээр нэмэгдсэн	60,000	
	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийн аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резинэн материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	60,000	50,000	10,000	20.0
	Өндөрлөгтэй улавч (хос) – 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлний хэмжээнд тохирсон; хөлийн өндрийн зөрүүг нөхөх, хөлийн нумыг дэмжих (arch support); өсгийн аягыг (heel cup) тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; EVA, полипропилен, TPU материалтай; цэвэрлэх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтлийн улмаас доод мөчний уртын ялгаа үүссэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.7, Q72, G80, T93, S72, B91	s750, b770, d415, d450	70,000	Шинээр нэмэгдсэн		
13	Пронатор, суп инатор улавч (хос) - 35 хүртэлх хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийн аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; арьсан болон резин	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus),	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	30,000	25,000	5,000	20.0

		материалтай; цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд							
	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 35 хүртэлх хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	50,000	Шинээр нэмэгдсэн		
	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; гутал дотор өмсөх боломжтой; арьсан болон резин материалтай цэвэрлэх боломжтой байх.	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	35,000	30,000	5,000	16.7
	Пронатор, супинатор улавч (хос) - 36 ба түүнээс дээш хэмжээтэй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; пронацийн эсвэл супинацийн хэт хазайлтыг засах; хөлийн нумыг дэмжих; өсгийний аяга (heel cup)-ыг тогтворжуулсан; EVA, полипропилен, TPU материалтай цэвэрлэх боломжтой, гутал дотор өмсөх боломжтой;	Тавхайн хэт эргэлтийн улмаас өвдөлт, гэмтэлд өртөмтгий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хавтгай тавхай (pes planus), тавхайн эргэлтийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.4, M21.6, Q66.5, Q66.6, M20.1, M77	s7502, b28015, b770, d450	60,000	Шинээр нэмэгдсэн		
14	Чихрийн шижингийн улавч (хос) – хэмжээ хамаарахгүй	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээнд тохирсон; зөөлөн, цохилт шингээх, даралт хуваарилах зориулалттай материалтай буюу EVA, PU foam, PE foam материалтай, хөлийн улны анатомийн хэлбэрт тохирсон, бүтэн урттай; өсгий болон бусад өндөр даралттай хэсгийн даралтыг дахин хуваарилах зориулалттай байх.	Чихрийн шижингийн шалтгаант захын мэдрэлийн эмгэг, хөлийн мэдрэхүй бууралт, хөлийн хэв гажилт, улны даралт ихсэлт, шархлаа үүсэх эрсдэлтэй эсхүл өмнө нь хөлийн шархлаатай байсан бөгөөд улны даралтыг жигд хуваарилах, өндөр даралттай хэсгийн ачааллыг бууруулах зориулалтын улавч хэрэглэх эмчийн заалттай чихрийн шижин өвчтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	E10.4, E10.5, E11.4, E11.5, L97	s7502, s810, b265, b810, d450, d5204	15,000	Шинээр нэмэгдсэн		

15	Өвдөг-шагай-тавхайн чиг	Өвдөгнөөс доош болон шагайн үеийг тогтворжуулах; хэрэглэгчийн биеийн хэмжээнд тохируулсан; хэвийн алхах хэв маягийг дэмжих; 150 кг хүртэл даах чадвартай; полипропилен болон металл үе бүхий материалтай байх.	Өвдөг ба шагайн тогтворгүй байдал/саажилттай (полио, нугасны гэмтэл, мэдрэлийн гэмтэл, булчингийн сулрал) бөгөөд өвдөг-шагайг хамт тогтворжуулах, байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	B91, G82, G83, M62.8, T93, G80, G70, I69	s750, b730, b735, b770, d450, d465	400,000	300,000–350,000	50,000	14.3
16	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) – хатуу, үегүй	Хатуу шагайны тогтворжуулалтын AFO загвартай; шагайны хажуугийн тогтворгүйдэл, мэдрэлийн саа зэрэгт зориулагдсан; полипропилен материалтай; гутал дотор багтах хэлбэртэй; хэрэглэгчийн хэмжээстэй тохирсон байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69, Q66	s7502, b730, b735, b770, d450	150,000	90,000	60,000	66.7
	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) -үетэй	Тохируулах боломжтой шагайны үеийн AFO загвартай; шагайны хажуугийн тогтворгүйдэлд зориулагдсан; металл эсвэл полипропилен материалтай; хэрэглэгчийн хэмжээст тохирсон байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69, Q66	s7502, b730, b735, b770, d450	250,000	120,000	130,000	108.3
17	Шагай давсан чиг	AFO загвартай; шагайны үеийн тогтворжуулалттай; полипропилен термопластик эсвэл карбон материалтай; хэрэглэгчийн хэмжээст тохируулсан; 150 кг хүртэл даах чадвартай; хэвийн алхах хэв маягийг дэмжих; гутал дотор багтах хэлбэртэй байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, Q66, M21.4, Q90	s7502, s75021, b710, b770, d450	100,000	180,000–220,000	(120,000)	(54.5)
18	Шагай-тавхайн ортопед (ортоз) /динамик-хөдөлгөөнтэй/	Шилбэний доод хэсгээс тавхай хүртэл хамарсан анатомийн хэлбэртэй; алхалтын үед шагайн үеэр тавхайг дээш болон доош нугалах хөдөлгөөний тодорхой хэмжээнд зөвшөөрөх буюу хөдөлгөөний уян байдлаар хязгаарлах болон дэмжих хийцтэй байх; термопластик (ж. polypropylene), хам полимер (copolymer), нүүрстөрөгчийн ширхэгт материал (carbon)/ нийлмэл материалтай; хөлийн улны хэлбэрт тохирсон, гутал дотор байрлах боломжтой; хурц ирмэггүй байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M21.3, G57.3, G80, G82, B91, T93, I69.3	s7502, b730, b735, b770, d450	120,000	Шинээр нэмэгдсэн		

19	Тавхайн ортопед (ортоз)	Хэрэглэгчийн тавхайн анатомийн хэлбэр, хэв гажилт болон функциональ хэрэгцээнд тохирсон; EVA, термопластик, polypropylene, PU foam, composite эсвэл ортезийн зориулалтын түүнтэй дүйцэх материалтай; засвар, тохируулга хийх боломжтой байх.	Яс, үе, мэдрэл-булчингийн эмгэг, хэв гажилт, саажилт, гэмтэл зэргээс шалтгаалсан хөл унжих, шагайн тогтворгүй байдалтай, шагай тавхайн байрлал засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M20.1, M21.6, M21.4, M72.2, Q66, G80, G82,	s7502, b710, b770, d450	70,000	Шинээр нэмэгдсэн		
20	Багана нурууны ортопед (ортоз)	Нурууны L1-L5 нугалмайн тогтворжуулалтыг хангах; тэгш хэмтэй, зохицуулж болох бэхэлгэх системтэй; хэрэглэгчийн биеийн хэмжээст тохирсон (S-XL); 4-8 цаг тасралтгүй зүүх боломжтой; арьсийг гэмтээхгүй, тав тухтай; угаах боломжтой байх.	Нурууны хөдөлгөөн хязгаарлах/засах шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Нугасны хажуу гажилт (сколиоз), төрөлхийн нугасны гажиг, тархины саажилтын улмаас их биеийн тэнхлэг барих чадваргүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд;	ХБИ, Хүүхэд	M40, M41, M80, Q76.3, G80, S22, S32	s760, b710, b735, d410, d415	220,000	200,000	20,000	10.0
	Нурууны термопластик бэхэлгээ	Нурууны L1-S1 нугалмайн тогтворжуулалтыг хангах; термопластик эсвэл полиэтилен материалтай; хувь хүний биеийн хэлбэрт нийцүүлэн хийгдсэн (custom-molded); дотор талд зөөлөн бүрхүүлтэй; дор хаяж 6 цагийн тасралтгүй зүүх боломжтой; хэрэглэгчийн шаардлагатай байрлалыг хадгалах чадамжтай байх.	Нурууны хөдөлгөөн хязгаарлах/засах шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Нурууны хэв гажилтын явцыг зогсоох, удаашруулах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M40, M41, Q76.3, G80	s760, b710, d410, d415	250,000	250,000	-	-
21	Майга тавхайн бэхэлгээ	Хувь хүнд тааруулж хийсэн, арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай, хүүхдийн өсөлт, хэв гажилтын өөрчлөлтийн дагуу тохируулга, засвар хийх боломжтой байх.	Төрөлхийн майга тавхайтай нярай, тавхай засах эмчилгээний дараа тавхайн байрлалыг бэхжүүлэх шаардлагатай бага насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	Q66.0, Q66.8,	s7502, s75021, b710, d415, d450	120,000	Шинээр нэмэгдсэн		
22	Павликийн дөрөөвч	Хүүхдийн насны хэмжээстэй тохирсон; тохируулах болон бэхэлгэх системтэй; арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай байх.	Нярай/бага насны хүүхдийн түнхний хөгжлийн дисплази/мултралтай бөгөөд павликийн дөрөөвч шаардлагатай тухай эмчийн заалттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	Q65.0, Q65.1, Q65.2, Q65.3, Q65.4, Q65.6, Q65.9,	s7401, s75001, b710, b720, d415	60,000	50,000	10,000	20.0

23	Согог засах өвлийн гутал (хос, -30°C-д тохирсон дулаантай)	Хэрэглэгчийн хөлийн хэмжээ, анатомийн хэлбэр, хэв гажилтад тохирсон; хөлийн нумыг дэмжих, өсгийг тогтворжуулах дотоод тулгууртай; хөлийн байрлал, алхалтыг засах, даралтыг жигд хуваарилах зориулалттай; хуруу чөлөөтэй байрлах хангалттай өргөн, гүн хоншоортой; шаардлагатай тохиолдолд ортопедийн улавч байрлуулах дотоод зайтай; ул нь бат бөх, гулсахаас хамгаалсан хээтэй; өсгийн хэсэг тогтвортой; үдээс, наалт эсхүл тохируулж бэхлэх түгжээтэй; доторлогоо нь арьсанд үрэлт, даралт үүсгэхгүй материалаар хийгдсэн; -30°C хүртэлх хүйтэн нөхцөлд хэрэглэхэд тохирсон дулаалгатай, чийг, цас нэвтрэхээс хамгаалсан гадаргуутай байх.	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	s750, b770, b710, d450, d455	250,000	150,000–180,000	70,000	38.9
24	Согог засах хавар, намрын гутал (хос)	Ортопедийн гутлын функциональ шаардлагыг хангасан (нум, өсгийний аяга); хавар, намрын температурт тохирсон дулаан (-15°C хүртэл); гулсахгүй ултай; хэрэглэгчийн хөлийн гажгийг засах ортопедийн дотоод тулгууртай, хөлийн хэлбэрт тохирсон; даралт жигд хуваарилах; арьс цочроохгүй материалтай байх	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	s750, b770, b710, d450, d455	230,000	150,000–220,000	30,000	13.6
25	Согог засах зуны гутал (хос)	Ортопедийн гутлын функциональ шаардлагыг хангасан (нум, өсгийний аяга); зуны температурт тохирсон, агаарын солилцоо сайн; гулсахгүй ултай; хэрэглэгчийн хөлийн гажгийг засах ортопедийн дотоод тулгууртай, хөлийн хэлбэрт тохирсон; даралт жигд хуваарилах; арьс цочроохгүй материалтай байх	Төрөлхийн/олдмол хөлийн гажиг, уртын зөрүү, саажилт/нейропатиас зэргээс шалтгаалан стандарт гутал тохирохгүй, захиалгат ортопед гутлаар байрлал, даралт, алхалтыг засах шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Q66, M21.7, G80, G82, G62, M21.4, M20.1,	s750, b770, b710, d450, d455	220,000	140,000–150,000	100,000	66.7
26	Зогсоогч (Хүүхдийн)	Хүүхдийн насны хэмжээст тохирсон (2-18 нас); зогсох байрлалын тохируулга хийх боломжтой; хатуу тулгуур системтэй; бат бөх материалтай; хажуугийн болон нурууны тулгууртай; 50-100 кг хүртэл дааж чадах; ашиглахад аюулгүй бэхэлгэх системтэй байх.	Хүнд хэлбэрийн тархины саажилт (GMFCS IV-V), нугасны нээлттэй гажигтай, бие даан зогсох чадваргүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, G82, G71	b730, b735, b770, d4104, d4154	600,000	190,000	410,000	215.8

27	Тавцантай ширээ (хүүхдийн)	Хүүхдийн насны хэмжээст тохирсон; өндрийг тохируулах боломжтой; тэгш гадаргуутай; бат бөх, аюулгүй материалтай; тэргэнцэртэй нийцэж ажиллах; хурц ирмэггүй; арчлахад хялбар байх.	Хүнд хэлбэрийн тархины саажилттай (GMFCS IV-V), хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, G82	b735, b760, d4153, d440, d550	400,000	190,000	210,000	110.5
28	Тэргэнцэр /хэрэглээний/	Суудлын гүн, суудлын налуу, нурууны өндрийг тохируулах боломжтой; тэргэнцрийн их бие нь эвхэгддэг/эвхэгддэггүй; тэргэнцрийн их биед саадыг давах хөшүүрэгтэй; хөлийн тавиуртай бөгөөд тавиур нь дээш сөхөгддөг, хажуу тийш эргэдэг салгаж авах боломжтой байх; хойд дугуй нь гар түрэлтийн цагирагтай, хурдан салгах механизмтай; цоордоггүй полиуретан (PU) материал бүхий хойд дугуйтай; зогсоолын тоормос нь их биед суурьлагдсан, түлхэх/татах ажиллагаатай; урдаа цоордоггүй полиуретан (PU)2 ширхэг жижиг чиглүүлэгч дугуйтай; тэргэнцрийн нийт жин 18 кг-аас ихгүй, хэрэглэгчийн жингийн даац 120 кг-аас багагүй байх.	Нугасны гэмтэл, доод мөчний тайрал, мэдрэл-булчингийн өвчний улмаас алхах чадвар алдагдсан, тэргэнцрээр өдөр тутмын хөдөлгөөн хийх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн (GMFCS III-V),	ХБИ	G12, G71, G80, G82, S14, S24, S34, T91.3, Z89.5, Z89.6, Q05	b730, b770, d450, d455, d465	835,000	250,000	585,000	234.0
29	Цахилгаан тэргэнцэр	Арагш хөмрөхөөс хамгаалах дугуй/хийцтэй (anti-tip), суудлын өргөн ≥400 мм, хэрэглэгчийн нурууг хангалттай дэмжих нурууны түшлэгтэй, хэрэглэгчийн даац ≥120 кг; бат бөх, зэврэлтэд тэсвэртэй металл/хөнгөн цагаан хайлш эсхүл түүнтэй дүйцэх материалтай; гар хөшүүрэгт (Joystick) удирдлагатай, 2 цахилгаан хөдөлгүүртэй нэг бүр нь ≥200 W; цахилгаан соронзон/автомат ажиллагаатай тоормосны системтэй; дээд хурд ≥6 км/цаг; нэг цэнэгээр туулах зай ≥15 км, хөдөлгүүрээр хөтлөгддөг, гадна орчны ердийн гадаргууд ашиглах боломжтой дугуйтай; дугуй нь цоордоггүй PU/solid tyre эсхүл зориулалтын хийлдэг материалтай; давтан цэнэглэдэг, тэргэнцрийн зориулалтын батерейтай; тухайн батерейд тохирсон автомат цэнэглэгч дагалдсан байх.	Дээд мөчний парализ/парез, гар мөчний тайрал, хүчтэй суларсан булчингийн тэсвэрийн улмаас гар ажиллагаатай тэргэнцрийг үр дүнтэй түрж чадахгүй боловч цахилгаан тэргэнцрийг аюулгүй удирдах танин мэдэхүй, хараа/хяналтын чадвартай хөгжлийг бэрхшээлтэй иргэн эсвэл 16 ба түүнээс дээш настай бэрхшээлтэй хүүхдүүд	ХБИ, Хүүхэд	G80, G82.5, S14,	b730, b735, d445, d455, d465, d4602	1,200,000	Шинээр нэмэгдсэн		

30	Тэргэнцрийн суудлын зөөлөвч	Хатуулаг сайтай, ачаалалд хэлбэрээ алдахгүй, урьдчилан анатомийн хэлбэржүүлсэн (pre-contoured), олон давхаргат суурьтай; суудлын ясны товгор хэсэгт (ischial tuberosity) зориулсан урьдчилан хэлбэржүүлсэн хонхортой байх бөгөөд хэрэглэгчийн хэрэгцээнд тохируулан өөрчлөх боломжтой байх; зөөлөвчийн нийт өндөр 82–95 мм, үүнээс шигдэлд даралт бууруулах хэмжээ 39–40 мм; бүрээсийг салгаж авах боломжтой; чийгэнд тэсвэртэй, агаар нэвтрүүлэх (амьсгалдаг) материалаар хийгдсэн байх.	Нугасны гэмтлийн улмаас мэдрэхүйн алдагдалтай, тэргэнцэрт өдөрт удаан цаг суудаг даралтын шархны эрсдэлтэй эсхүл одоо/өмнө даралтын шархтай, аарцаг-суудлын байрлалын дэмжлэг шаардлагатай хөдөлмөрийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	G12, G71, G80, G82, S14, S24, S34, T91.3, Z89.5, Z89.6, Q05	b265, b810, s810, d4153, d420	150,000	Шинээр нэмэгдсэн		
31	Тэргэнцэр /атгагч ширээ, түшдэг, хэвтдэг, хүзүүвчтэй/	Суудлын гүн, суудлын налуу, нурууны өндрийг тохируулах боломжтой; тэргэнцрийн их бие нь эвхэгддэг/эвхэгддэггүй; тэргэнцрийн их биед саадыг давах хөшүүрэгтэй; хөлийн тавиур нь баруун, зүүн тусдаа 2 ширхэг, дээш сөхөгддөг (flip-up), хажуу тийш эргэдэг (swing-away), салгаж авах боломжтой байх; хойд дугуй нь гар түрэлтийн цагиаргтай, хурдан салгах механизмтай; цоордоггүй полиуретан (PU) материал бүхий хойд дугуйтай; зогсоолын тоормос нь их биед суурьлагдсан, түлхэх/татах ажиллагаатай; урдаа цоордоггүй полиуретан (PU)2 ширхэг жижиг чиглүүлэгч дугуйтай; тэргэнцрийн нийт жин 18 кг-аас ихгүй, хэрэглэгчийн жингийн даац 75 кг-аас багагүй байх.	Алхах чадвар байхгүй эсвэл өдөр тутмын хэрэгцээнд аюулгүй/үр дүнтэй биш бөгөөд (тархины саажилт GMFCS III–V, нугасны нээлттэй гажиг, нугасны гэмтэл, булчингийн дистрофи, доод мөчний тайралт) бие даан эсхүл асрагчийн тусламжтайгаар тэргэнцэр ашиглах боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, Q05, S14, G71, G82, Z89.5, Z89.6, G12.1,	b730, b735, d410, d4153, d465	1,200,000	800,000	400,000	50.0
32	Таблет /андроид, харилцааны програм хангамжийн хамт/	Android 12 буюу түүнээс дээш үйлдлийн системтэй, дэлгэцийн хэмжээ ≥ 10 инч, өнгөт, мэдрэгчтэй дэлгэцтэй, $\geq 1280 \times 800$ пиксел, ≥ 64 GB санах ойтой, Wi-Fi холболттой, Bluetooth ≥ 5.0 буюу түүнтэй дүйцэх; Ердийн хэрэглээнд ≥ 8 цаг ажиллах боломжтой; Таблетад урьдчилан суулгасан AAC (Augmentative and Alternative Communication) програмтай байх; боломжтой; Уналт, цохилтоос хамгаалах зориулалтын бат бөх гэртэй; Нийлүүлэх үед AAC-ийн үндсэн функцууд бүрэн идэвхжсэн, ашиглахын тулд заавал нэмэлт төлбөр шаардахгүй байх.	Аутизм, хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл, оюуны хөгжлийн бэрхшээл буюу сонсгол/харааны алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй 6-15 настай хүүхэд	Хүүхэд	F84, F80, F70-F79, H90, H91, H54, H90.3, R47.0,	b117, b167, b230, b210, d350, d360	300,000	Шинээр нэмэгдсэн		

33	Ухаалаг гар утас /андроид, харилцааны програм хангамжийн хамт/	Android үйлдлийн системтэй; 6.0 инчээс багагүй өнгөт мэдрэгчтэй дэлгэц, 4 GB-аас багагүй RAM, 64 GB-аас багагүй дотоод санах ой, Wi-Fi, Bluetooth болон үүрэн холбооны сүлжээний холболттой байх; нэмэлт ба орлуулах харилцааны (AAC) зориулалтын програм хангамж суулгасан бөгөөд зураг, символ, текстээр мессеж үүсгэх, сонгосон үг/өгүүлбэрийг дуу хоолой болгон гаргах, харилцааны самбар болон үгийн санг хэрэглэгчийн хэрэгцээнд тохируулан өөрчлөх боломжтой байх; үндсэн AAC функц интернетгүй ажилладаг байх.	Олдмол буюу төрөлхийн сонсгол, хараа, харилцаа, танин мэдэхүйн бэрхшээлтэй, өдөр тутмын амьдралдаа ухаалаг гар утас ашиглах шаардлагатай, 16-аас дээш хөдөлмөрийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	ХБИ	H90, H91, H54, F80, F70-F79, R47.0, F84.0, F03	b117, b167, b230, b210, d350, d360	400,000	Шинээр нэмэгдсэн		
34	Холын, ойрын харааны нүдний шил /+-7, түүнээс дээш/	Нүдний эмчийн жорын дагуу тохируулагдсан; хэрэглэгчийн харааны алдааг засах (диоптор, призм г.м.); шилний бат байдал ISO 16936 шаардлагыг хангасан; нүдний болон царайны хэмжээст тохирсон хүрээтэй байх.	Харааны үнэлгээ, функциональ үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь унших, хөдөлгөөн, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж байгаа ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	H52.0, H52.1, H52.2, H52.4, H54, H54.2	b210, b2100, s220, d166	25,000	20,000	5,000	25.0
35	Сонсголын аппарат (дижитал)	Чихний ард зүүдэг, программчлагдах дижитал сонсголын аппарат (BTE – Behind-the-Ear); аудиограммын төрөл, хэлбэрээс хамаарсан хөнгөнөөс хүнд зэргийн сонсгол бууралтад тохируулан хэрэглэх боломжтой; 13 хэмжээтэй (Size 13) zinc-air; дижитал дуу боловсруулах, compression системтэй; ≥6 сувагтай; гар ажиллагаатай дууны түвшний тохируулгатай; орчны нөхцөлд дасан зохицох adaptive noise reduction системтэй; Ус түлхэх/чийгэнд тэсвэртэй water-repellent гадаргуутай; үндсэн давтамжийн хүрээ Хамгийн багадаа 100–4940 Hz: Нийт гармоник гажуудал (THD), 70 dB SPL оролт, 500 Hz <2.8% байх.	Аудиометрээр батлагдсан, өдөр тутмын харилцаанд нөлөөлөхүйц байнгын сонсголын алдагдалтай бөгөөд эмчилгээ/мэс заслын аргаар бүрэн засагдахгүй, сонсголын аппаратаар сонсгол нь сайжрах ахмад настан; Аудиометрээр батлагдсан, өдөр тутмын харилцаанд нөлөөлөхүйц байнгын сонсголын алдагдалтай бөгөөд эмчилгээ/мэс заслын аргаар бүрэн засагдахгүй, сонсголын аппаратаар сонсгол нь сайжрах хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	H90, H91, Q16	b230, b2300, b2304, s260, d115, d310	500,000	500,000	-	-
II. ОРТОПЕДИЙН БОЛОН ТУСГАЙ ХЭРЭГСЛИЙН ДҮН										56,4%
III. ТОХИРУУЛГА ШААРДЛАГАГҮЙ ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ										

36	Суга таяг (хос)	Хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; суганы (axillary) бэхэлгэх хэсэг нь зөөлөн; их бие нь хөнгөн хайлш материалаар хийгдсэн; 136 кг хүртэл даах чадвартай; гулсахгүй резин үзүүртэй, резинэн үзүүрийг солих боломжтой; хурц ирмэггүй; хоёр таягны өндөр ижил; ISO 11334 бат байдлын тест давсан байх.	Хөл мөчний үений хатуурал, доод мөчинд жин өгөхийг хориглосон, хязгаарласан болон мэдрэл-булчингийн эмгэг зэргээс шалтгаалан явахад нэмэлт тулгуур шаардлагатай бөгөөд хоёр гарын хүч, тэнцвэр нь суга таяг хэрэглэх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, мэдрэл-булчингийн эмгэг, доод мөчний мэс заслын дараах сэргээн засалт, төрөлхийн гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	M24.5, M24.6, S72, S82, G80, G82, G60- G64, M17, M16	b710, b730, b770, d450, d465	50,000	48,000	2,000	4.2
37	Тохой таяг (хос)	Тохойны бэхэлгэх хэсэгтэй; хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; хөнгөн хайлш материалаар хийгдсэн; 100 кг хүртэл даах чадвартай; гулсахгүй резин үзүүртэй, резинэн үзүүрийг солих боломжтой; гарын тулгуур (handgrip) эргономик хэлбэртэй; ISO 11334 бат байдлын тест давсан байх.	Нугасны, доод мөчний гэмтлийн дараах эсвэл мэдрэл-булчингийн архаг өвчний улмаас байнгын, удаан хугацааны алхалтын тулгуур шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, тархины саажилт, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар алхах тулгуур шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	S14, T91.3, G80, Q05, G12, G71, T93, G60- G64, M17, G82	b730, b770, d450, d465	50,000	48,000	2,000	4.2
38	Хүзүүний бэхэлгээ	Хатуу эсвэл хагас хатуу материалтай; хүзүүг бүрэн тогтворжуулах (хөдөлгөөний 70% хязгаарлах); хоол залгих болон амьсгалахад саад болохгүй; хэрэглэгчийн хүзүүнд тохирсон хэмжээтэй; бэхлэх тайлах нүхтэй байх.	Хүзүүний нугалам, мэдрэл-булчингийн сулралаас хүзүүг тогтвортой барих шаардлагатай, төрөлхийн хазгай хүзүү (torticollis), тархины саажилтын улмаас хүзүүний булчингийн тонус алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд болон иргэн	ХБИ, Хүүхэд	M50, M48, M43.6, Q68.0, S12, G80, S13, M54.2	s7103, s7104, b710, b735, d415	50,000	50,000	-	-

39	Гарын чиг – бугуйн чиг	Бугуйн үеийг 0-45° хүртэлх байрлалд тогтворжуулах; хэрэглэгчийн гарын хэмжээнд тохирсон; арьсанд нийцтэй буюу арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай; хуруунуудын чөлөөт хөдөлгөөнийг хадгалах; цэвэрлэхэд хялбар; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үений хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S52, S62, P14.0, G80	s7301, s73011, b730, b735, d440, d445	60,000	50,000	10,000	20.0
	Гарын чиг – шууны чиг	Тохойны үеийг 0-90° хүртэлх байрлалд тогтворжуулах; хэрэглэгчийн гарын хэмжээнд тохирсон; арьсанд нийцтэй буюу арьсанд даралт үүсгэхгүй материалтай; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үений хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S52, S62, P14.0, G80	s7301, s73011, b730, b735, d445	70,000	70,000	-	-
	Гарын чиг – бугалганы чиг	Мөрний үеийн тогтворжуулах; хэрэглэгчийн мөр-гар хэсэгт тохирсон хэмжээтэй; тохируулах боломжтой; хөнгөн жинтэй; арьсанд нийцтэй буюу даралт үүсгэхгүй материалтай; засвар тохируулга хийх боломжтой байх.	Тархины цусан хангамжийн эмгэгийн дараах гар мөчний саажилт/парез, гарын үений хатуурал (ревматоид артрит), гарны ясны хугарлын дараах гар-бугуйн байрлал тогтворжуулах, деформациас сэргийлэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Тархины саажилт, төрөх үеийн мөрний мэдрэлийн гэмтэл, төрөлхийн гарын хэв гажилттай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, G81, M05, M06, M24.5, S42, S52, P14.0, G80	s7300, s73001, b730, b735, d445	150,000	150,000	-	-

40	Алхуулагч /насанд хүрсэн хүн/	Хэрэглэгчийн өндөрт тохируулах боломжтой; их бие нь хөнгөн хайлшаар хийгдсэн; 4 тулгууртай; 100-136 кг хүртэл дааж чадах; гулсахгүй резин хөлтэй; эвхэгдэх боломжтой, ISO 11199-1 бат байдлын тест давсан байх.	Явган явах чадвар буурсан, унах эрсдэлтэй, хол зайд бие даан хөдөлгөөн хийхэд тусламж шаардлагатай ахмад настан, мэдрэл-булчингийн эмгэгийн улмаас тэнцвэр, алхалтын тогтвортой байдал буурсан, хоёр хөл дээр жин өгөх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Ахмад настан, ХБИ	R26, R29.6, G20, I69, G80, G81, M17	b755, b760, b770, d450, d455, d465	70,000	60,000	10,000	16.7
41	Тэргэнцэр /ахмад настан/	Хэрэглэгчийн биеийн хэмжээнд тохирсон суудлын өргөнтэй (40-50 см); суудлын байрлал тохируулах боломжтой; хөнгөн хайлш хүрээтэй; <20 кг жинтэй; 100-135 кг хүртэл дааж чадах; хөлийн тулгуур тохируулах боломжтой; ISO 7176-1:2014 бат байдлын тест давсан байх.	Явган явах чадвар ихээхэн буурсан, өөрөө тэргэнцэр удирдах хүч дутмаг, асран хамгаалагчийн тусламжтайгаар зөөвөрлүүлэх шаардлагатай ахмад настан	Ахмад настан	R26, R54, Z74.0, I69, G20, F03, M17	b730, b770, d450, d455, d465	300,000	250,000	50,000	20.0
42	Унаснаа мэдээлэх дохиолол /((гар утас, таблет, зөөврийн компьютер)-д суулгаж, интернэт ашиглаж хэрэглэдэг/	CE/FDA зөвшөөрөлтэй; автомат унах мэдрэгдэл илгээдэг; 24 цагийн хяналттай; GPS байршил тогтоогчтой; цахилгаан батарей нь 7-14 хоног ажиллах; биеийн байрлалын өөрчлөлтийг мэдрэх чадвартай; хэрэглэгчийн шаардлагаар алсын зайнаас хянах боломжтой; бусдад мэдэгдэх функцтэй байх.	Эпилепси, тэнцвэрийн эмгэг, тархины саажилтын дараах хөдөлгөөний алдагдал зэргээс шалтгаалан унах эрсдэлтэй, ганцаараа байх хугацаа ихтэй, унасны дараа өөрөө тусламж дуудах боломж хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	ХБИ	G40, R29.6, R26, G80, I69, G20, R55	b755, b770, d360, d570	90,000	Шинээр нэмэгдсэн		
43	ДЕЙЗИ тоглуулагч	DAISY форматыг дэмжих; дууг тодорхой, ойлгомжтой тоглуулах чадвартай; хэрэглэгчид ойлгомжтой, хялбар удирдлагатай; батарейгаар ажиллах болон 6-8 цаг тасралтгүй ажиллах боломжтой; гарчиг хайх, хуудас руу очих функцтэй; чихэвч холбох боломжтой байх.	Гэмтэл, диабетийн ретинопати, гялтан торлогийн удамшлын дистрофи зэргээс шалтгаалсан хараа алдалттай, харааны үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь хэвлэмэл текст унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж хөгжлийн бэрхшээлтэй ахмад настан	Ахмад настан	H54.0, H54.1, H54.2, H35.5, E11.3, H36.0, H54.4, H47.2	b210, b2100, d166, d325, d360	620,000	620,000	-	-

44	Брайль дэлгэц	6 болон 8 цэгийн Брайль тэмдэгтийг дэмжсэн, 20-иос доошгүй шинэчлэгддэг Брайль нүдтэй; нүд тус бүрийн курсор удирдах товчлуур болон 8 цэгийн Брайль бичих гартай; Bluetooth болон USB холболттой; компьютер, таблет, ухаалаг утас болон түгээмэл дэлгэц уншигч програмтай нийцтэй; Монгол кирилл Брайль ашиглах боломжтой; цэнэглэдэг батарей нь 10-аас доошгүй цаг ажилладаг; хэрэглэгчийн нас, боловсрол, ажил болон харилцааны хэрэгцээнд тохируулан сонгогдох; зөөврийн, бат бөх, удаан эдэлгээтэй; шаардлагатай кабель, цэнэглэгч, хамгаалалтын гэр болон хэрэглэгчийн зааврын хамт; 12 сараас доошгүй баталгаатай байна.	Хоёр нүдний хараа бүрэн эсхүл хүнд зэргээр алдагдсан, хэвлэмэл болон томруулсан бичвэрийг үр дүнтэй ашиглах боломжгүй; Брайль бичгийг бие даан уншиж, бичдэг; боловсрол эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх, мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулахад цахим текстэн мэдээллийг тогтмол, их хэмжээгээр унших, боловсруулах зайлшгүй хэрэгцээтэй оюутан/сурагч, хөдөлмөр эрхлэгч харааны бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H35.5, E11.3, H36.0, H40.9, H47.2, Q12.0	b210, d140, d145, d166, d170	1,000,000	Шинээр нэмэгдсэн		
45	Брайлын хэрэгсэл (брайль цаас 300 ширхэг, цоолтуур, брайль тэмдэглэлийн дэвтэр)	Брайлын стандарт цэгийн хэмжээ, зайны шаардлагыг хангасан (ISO 11548); брайль цаас, шугам, дэвтэр зэргийг багтаасан; бичих болон унших аль алинд тохирсон; хэрэглэгчийн насны болон хэрэгцээний дагуу сонгогдсон; бат бөх, удаан эдэлгээтэй байх.	Гэмтэл, диабетийн ретинопати, гялтан торлогийн удамшлын дистрофи зэргээс шалтгаалсан хараа алдалттай, харааны үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь хэвлэмэл текст унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурч/ажиллах оролцоонд саад болж хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H35.5, E11.3, H36.0, H40.9, H47.2, Q12.0	b210, d140, d145, d166, d170	120,000	120,000	-	-
46	Томруулагч шил, гар, гэрэлтүүлэгтэй	2х-20х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; гэрлийн нөлөөг дэмжих (LED гэрэлтэй загвар байж болно); <100 г хөнгөн хэмжээтэй; бат бөх хүрээтэй байх.	Макулын эмгэг, глауком, диабетын ретинопати, гялтан торлогийн гэмтэл, оптик неврит, төрөлхийн сул хараа зэргээс шалтгаалан нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай бөгөөд томруулалтаар ойрын ажил/унших чадвар сайжрах хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн,	ХБИ	H35.3, H40, H46, H36.0, E11.3, H54.2, H25.9, E70.3, H55, H35.5	b210, b2100, b2102, d166, d170	36,000	36,000	-	-

Шугаман хэлбэрийн томруулагч	1.5×–3× томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; 150–200 мм урттай; тогтмол фокус; бичвэр дээр шууд тавьж эсвэл ойр байрлуулан ашиглах боломжтой; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; ирмэг нь гөлгөр, хурц өнцөггүй, хэрэглэгчийн гар болон арьсыг гэмтээхгүй, баруун болон зүүн гараар ашиглах боломжтой байх	Шар толбо ба арын туйлын сөнөрөл, диабетийн ретинопатигаас шалтгаалсан төв хараа гэмтэлтэй, урт текст уншихдаа мөр алддаг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гялтан торлогийн удамшлын өвчинтэй, урт мөр текст уншихад мөр алдах бэрхшээлтэй сургуулийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H35.3, E11.3, H36.0, H35.5, H54.2	b210, b2100, d166, d170	25,000	Шинээр нэмэгдсэн		
Халаасны томруулагч	3х-аас багагүй томруулалтын хэмжээтэй; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; үндсэн харах талбайн өргөн/диаметр ≥ 45 мм байх; хэрэглэгчийн харааны алдааны хэмжээнд тохирсон; томруулсан дүрс тод, үндсэн харах талбайд мэдэгдэхүйц бүдгэрэл, гажилтгүй; <150 г хөнгөн хэмжээтэй; бат бөх хүрээтэй, хамгаалалтын уут/гэр, линз цэвэрлэх даавуутай байх.	Катаракт, глаукома зэргээс шалтгаалсан нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гэрээс гадуур, сургууль болон олон нийтийн газарт бичиг унших шаардлагатай бөгөөд үнэлгээгээр харааны бэрхшээл нь унших, хөдөлгөөн хийх, мэдээлэл авах, сурах оролцоонд саад болж буй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H25, H40, H54.2, H40.9, H35.5	b210, b2100, d166, d170	20,000	Шинээр нэмэгдсэн		
Хүзүүнд зүүдэг томруулагч шил	>1.5х томруулалтын хэмжээний сонголттой; оптикийн чанарт нийцсэн линзтэй; хүзүүнд зүүх/тулгах зориулалттай, томруулагч линзийг хэрэглэгчийн харах объектын өмнө тогтвортой байрлуулах хийцтэй; ашиглалтын үед линз өөрөө унах, эргэх, байрлал алдахгүйгээр тогтох механизмтай, <250 г хөнгөн хэмжээтэй; хурц ирмэг, үзүүргүй; арьсанд хүрэх хэсэг нь гэмтэл, цочрол үүсгэхээргүй; линз болон тулгуур нь хэвийн хэрэглээнд хангалттай бат бөх байх.	Артрит, саажилт зэргээс шалтгаалан гар долголтой буюу гараа чөлөөтэй байлгах шаардлагатай, нүдний шилээр бүрэн засагдахгүй сул хараатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, Гарын хөдөлгөөний хавсарсан бэрхшээлтэй, нүдний шилээр засах боломжгүй хараа муутай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.2, H25, H40, M06, G82, H35.3, H35.5	b210, b2100, b730, d166, d440	25,000	Шинээр нэмэгдсэн		

47	Мэдрэгчтэй цагаан таяг /насанд хүрэгчдийн/	Эвхэгддэг эсхүл уртыг тохируулах боломжтой, хөнгөн, бат бөх их биетэй; нийт жин ≤ 300 г; гадаргуу нь цагаан өнгөтэй, гэрэл ойлгогч тэмдэглэгээтэй; гарын бариул нь гулсахгүй, барихад эвтэйхэн; таягны үзүүр нь газартай хүрэлцэн орчны гадаргуу, саадыг мэдрэх зориулалттай, солих боломжтой байх. Хэт авианы, хэт улаан туяаны эсхүл түүнтэй дүйцэх мэдрэгчтэй; урд болон биеийн дээд хэсгийн түвшинд байрлах саадыг ≥ 1.5 м зайнаас илрүүлэх боломжтой; илрүүлсэн саад ойртох тусам эрчим/давамж нь өөрчлөгдөх чичиргээ болон/эсхүл дуут дохиогоор хэрэглэгчид мэдээлэх; мэдрэгчийн ажиллагааг асаах, унтраах удирдлагатай байх. Давтан цэнэглэдэг батарейтай, нэг удаагийн бүрэн цэнэгээр ≥ 8 цаг тасралтгүй ажиллах; цэнэглэх хэрэгсэл дагалдсан; электрон хэсэг нь өдөр тутмын хэрэглээний доргилт болон чийгийн нөлөөнд тэсвэртэй; мэдрэгч ажиллахгүй эсхүл батарей дууссан үед ердийн цагаан таяг хэлбэрээр ашиглах боломжтой; мэдрэгч болон электрон тоноглол нь цагаан таягны үндсэн чиг баримжаа, хөдөлгөөний үйл ажиллагаанд саад учруулахгүй хийцтэй байх.	Бүрэн хараагүй эсхүл орон зайд аюулгүй зорчиход хараа хүрэлцэхгүй хүнд харааны бэрхшээлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H54.0, H54.1, H54.2, H40.9, H35.5	b210, b2100, b2101, d450, d460, d465	145,000	145,000	-	-
48	Гэрэлтэй/ дуутай/ чичиргээтэй сэрүүлэг, дохио	Гэрэл болон дуут болон чичиргэн дохиоллын 3 горимтой; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; дохиоллын хүрээ 30 метрийн дотор; батарей ажиллах хугацаа 12-24 цаг; 80-100 dB чанга дохио; гэрэлтэй дохиолол 50-80 lm; утасгүй холбоо (RF эсвэл Bluetooth); алс удирдлагын боломжтой байх.	Дуу авианы энгийн сэрүүлэг/дохиог сонсож чадахгүй дунд-хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, төрөлхийн буюу удамшлын шалтгаант хүнд/гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат эсвэл кохлеар имплант хэрэглэдэг, гэр орчин болон сургуульд дуут дохиог ялгаж мэдэрч чадахгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	H90, H91, Q16, Z99.8	b230, b2300, d115, d360, d570	90,000	Шинээр нэмэгдсэн		

49	Сонсголын лүүп	IEC 60118-4 стандарт; 1 кГц давтамжинд 0.1 А/м-ийн соронзон дохио; 100 дБ SNR-аас дэш; IEC 60268 нийцтэй; 10-20 метрийн хамрах хүрээтэй; батарей 8-12 цаг ажиллах; сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функц	Төрөлхийн буюу эрт үеийн гүн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, ердийн буюу тусгай ангид дэвсгэр чимээнээс болж хичээл сонсоход хүндрэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	H90, H91, Z96.2, Z97.4, H83.3, Z99.8	b230, b2304, d115, d310, d820	120,000	Шинээр нэмэгдсэн		
50	Хялбаршуулсан гар утас	Том үсэг, том товчлууртай; чанга дуут мэдэгдэлтэй; SOS яаралтай дохиоллын товчлууртай; батарей 2-3 хоног ажиллах; харилцах, мессеж илгээх үндсэн функцтэй; Монгол/Unicode дэмждэг; хэрэглэхэд хялбар интерфэйстэй байх.	Тархины гэмтэл (ТБГ) буюу тархины харвалтын дараах танин мэдэхүй, гарын хөдөлгөөн, харааны бэрхшээлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хөнгөн-дунд зэргийн оюуны хөгжлийн бэрхшээл, аутизмын спектрийн эмгэг буюу гарын нарийн хөдөлгөөний бэрхшээлтэй (ДЦП), энгийн том товчлууртай утас хэрэглэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	I69, S06, F70-F79, F84, G82, F03, R41.8, H54, G80	b117, b140, b144, d360, d440	100,000	Шинээр нэмэгдсэн		
51	Живх /3 жилийн хэрэгцээнд/	ISO 11948-1 шингэн шингэсэн байдлын тест давсан; арьсанд харшил өгөхгүй, арьсийг хамгаалах pH-neutral материал материалтай; дор хаяж 4-6 цаг ашиглалтыг хангах; 150-300 мл шингэн шингээх чадвартай байх.	Нугас гэмтэл, олон голомтот склероз (MS), гэмтэл, мэс заслын дараах давсагны мэдрэл-булчингийн алдагдлаас шалтгаалсан байнгын шээс/өтгөн алдалттай хүүхэд	Хүүхэд	N31, R32, R15, S14, T91.3, G35, N39.3, N39.4, N40, I69.3	b525, b5250, b620, b6202, d5300, d5301	1,800,000	1,800,000	-	-
52	Stom-ийн уут /3 жилийн хэрэгцээнд/	Нийлэг материалтай; тохируулах боломжтой нуруу хавчуургатай; усны болон хүчил тэсвэртэй; 300-400 мл хүртэл даах чадамжтай байх.	Давсаг, гэдэсний үйл ажиллагааны алдагдлын улмаас стомын уут байнга хэрэглэх шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Z93.2, Z93.3, Z93.5, Z93.6, N31, K91.4, C18-C20, K50-K51	b525, b620, s540, s610, d5300, d5301, d5200	1,800,000	860,000	940,000	109.3
53	Давсагны байнгын катетр /3 жилийн хэрэгцээнд/	100% силикон эсвэл эмнэлгийн зориулалтын силикон бүрээс бүхий материалтай; хүүхэд эсвэл насанд хүрэгчдийн зориулалтын стандарт урттай; гөлгөр, бөөрөнхий үзүүртэй; ISO 20696 болон холбогдох эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлын шаардлага эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартыг хангасан байх.	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл-булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40, Q05.9, G82.20	b620, b6202, s610, d5300, d5200	300,000	Шинээр нэмэгдсэн		

54	Шээсний уут /3 жилийн хэрэгцээнд/	≥2,000 mL багтаамжтай; шээсний түвшин болон өнгийг гаднаас харах боломжтой тунгалаг эсвэл хагас тунгалаг материалтай; шээс буцаж урсахаас сэргийлэх хийцтэй; уутыг системээс салгахгүйгээр суллах боломжтой; ISO 8669-2 эсвэл түүнтэй дүйцэх стандартын шаардлага хангасан байх.	Нугас гэмтэл (SCI), олон голомтот склероз зэргээс шалтгаалсан мэдрэл-булчингийн давсагны алдагдалтай, шээс хаагдал/бие даан шээх боломжгүй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	N31, N32.0, R33, S14, G35, N31.9, N31.2, N40.1, Q05.9, G82.20	b620, b6202, s610, d5300, d5200	300,000	Шинээр нэмэгдсэн		
55	Зөөврийн налуу зам	Хөнгөн, зэврэлтэд тэсвэртэй хөнгөн цагаан хайлш эсвэл түүнтэй дүйцэх бат бөх материалтай; хэрэглэгчийн орчин, түвшний зөрүүнд тохируулан сонгох боломжтой; ≥1200 мм урттай; ≥250 кг даацтай; тэргэнцэр зорчих цэвэр өргөн ≥700 мм; нойтон болон хуурай нөхцөлд дугуй гулсах эрсдэлийг бууруулсан, барьцалдах чадвартай anti-slip гадаргуутай, зөөвөрлөх зориулалтын бариултай эсвэл түүнтэй дүйцэх хялбар зөөврийн хийцтэй байх.	Тэргэнцэр/алхуулагч хэрэглэдэг, шат/босгоны түвшнээс шалтгаалан гэр, сургууль, ажилд нэвтрэх боломжгүй бөгөөд зөөврийн налуу замаар аюулгүй нэвтрэх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд	ХБИ, Хүүхэд	Z99.3, Z74.0, G82, G80, Z89.5, Z89.6, G82.20, G80.9, Q05.9, Z89, M17, I69.3	d450, d460, d4602, d465, e155	40,000	Шинээр нэмэгдсэн		
56	Цооролтоос сэргийлэх матрас	ASTM F1566 тест давсан; хэрэглэгчийн биеийн жин, хөдөлгөөний идэвхжилд тохирсон; гель эсвэл агаарын суваг бүхий системтэй; ариутгах, угаах боломжтой; 160 кг хүртэл дааж чадах.	Нугас болон тархины гэмтэл, хүнд саажилт, мэдрэхүйн алдагдал ухаан санааны алдагдал (дементи), хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтрийн дэглэмтэй, өөрөө байрлалаа өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүнд хэлбэрийн тархины саажилт, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн хүнд архаг өвчний улмаас удаан хугацаагаар хэвтэж, байрлалаа өөрөө өөрчлөх чадваргүй, даралтын шархны дунд/өндөр эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	L89, S14, S34, G82, I69, F03, Z74.0, G80, G12	b810, b820, s810, d410, d420	120,000	Шинээр нэмэгдсэн		

57	Байршил тогтоогч (GPS)	±5 метрийн нарийвчлалтай GPS хэмжилттэй; батарей 12-24 цаг ажиллах; SOS яаралтай дохиоллын функцтэй; хэрэглэхэд хялбар хянагч товчлууртай; CE/FDA зөвшөөрөлтэй; IP67 цахилгаан бус хамгаалалттай; дуут/чичиргэн мэдэгдэлтэй байх.	Дементи (Альцгеймерийн өвчин зэрэг) буюу оюун ухааны уналттай, гэрээсээ гарч чиг баримжаагаа алдаж төөрөх эрсдэлтэй ахмад настан, тархины гэмтэл болон бусад шалтгааны улмаас хүнд танин мэдэхүйн бэрхшээлтэй, чиг баримжаагаа алдаж, ганцаараа гарвал төөрөх эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, аутизмын спектрийн эмгэг буюу хүнд оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй, аюулын мэдрэмж султай, хяналтгүй үед гэрээсээ гэнэт гарч алга болох зан үйлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Ахмад настан, ХБИ, Хүүхэд	F00-F03, G30, R41.0, S06, F84.0, F70-F79, R41.8	b114, b1141, b144, d460, d570	120,000	Шинээр нэмэгдсэн		
58	Сонсголын хүлээн авагч /дамжуулагчийн хамт/	FM, RF эсхүл түүнтэй дүйцэх/илүү сайн чанарын утасгүй дижитал аудио дамжуулалт хийх чадвартай, ил задгай, саадгүй орчинд 30 м-ээс багагүй зайнд мэдээллийг дамжуулах боломжтой, нэг удаагийн бүрэн цэнэг/шинэ батарейгаар 8 цагаас багагүй тасралтгүй ажиллах, сонсголын аппараттай нийцтэй T-coil функцтэй, 1 дамжуулагч + 1 хүлээн авагч бүхий иж бүрдэл	Дунд-хүнд зэргийн мэдрэлийн мэдрэмжийн сонсголын алдагдалтай, сонсголын аппарат/кохлеар имплант хэрэглэдэг, багштайгаа харилцахад хувийн дамжуулагч-хүлээн авагч систем шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, боловсролын байгууллагын бүх шатны сургуулийн оюутан суралцагч	Хүүхэд	H90.3, H90.5, H91, Z96.2, Z97.4, H90.4, H90.6, H83.3	b230, b2304, d115, d310, d820	150,000	Шинээр нэмэгдсэн		
59	Алхуулагч /хүүхдийн/	Хүүхдийн биеийн хэмжээст өндрийг тохируулах боломжтой; хатуу хүрээтэй; 60-80 кг хүртэл дааж чадах; гулсахгүй резинэн хөлтэй; хүүхдийн ашиглалтад тохирсон аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасах байх.	Тархины саажилт, булчингийн дистрофи зэрэг мэдрэл-булчингийн эмгэгийн улмаас тэнцвэр, алхалтын тогтвортой байдал буурсан боловч хоёр хөл дээр жин өгөх боломжтой хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G80, G71, G12, Q05, R26, Q66	b730, b735, b755, b770, d450, d455	160,000	145,000	15,000	10.3

60	Харилцах самбар/карт	Бат бөх картон, пластик, PVC эсхүл ламинацтай ус, чийгэнд тэсвэртэй материалтай; гөлгөр, цэвэрлэх боломжтой, зураг/бичиг амархан арилахгүй; зураг, тэмдэг, бичвэр нь дэвсгэрээс тод ялгарах, харааны хүртээмжийг хангасан; хэрэглэгчийг гэмтээх хурц ирмэг, үзүүргүй; хүүхдийн хэрэглээнд тохиромжтой, хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой; хэрэглэгчийн нас, харилцааны түвшин, өдөр тутмын хэрэгцээнд тохируулан карт нэмэх, хасах, байрлалыг өөрчлөх боломжтой байх.	Аутизмын спектрийн эмгэг, тархвар саажилт (ДЦП), хэл ярианы хөгжлийн бэрхшээл буюу оюуны хөгжлийн бэрхшээлийн улмаас амаар харилцах чадваргүй эсвэл хязгаарлагдмал хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	F84.0, G80, F80, F70-F79, R47.0, R47.8, F80.1, F80.2	b167, b320, d330, d335, d350, d360	40,000	Шинээр нэмэгдсэн		
61	Оюуны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан хэл засал, харилцаа, мэдрэхүйг хөгжүүлэх туслах хэрэглэгдэхүүн, тайвшруулах хэрэгслүүд	Хүүхдийн оюуны болон мэдрэхүйн хөгжлийн хэрэгцээнд нийцсэн; аюулгүй, гипоаллерген материалтай; мэдрэхүйн идэвхжүүлэлтийг дэмжих хэлбэр, өнгө, бүтэцтэй; харилцаа болон хэлний хөгжлийг дэмжсэн; хэрэглэгчийн насанд тохирсон; мэргэжлийн эмч, сурган хүмүүжүүлэгчээс санал болгосон байх.	Оюуны хөгжлийн бэрхшээл (хөнгөн-хүнд зэрэг), аутизмын эмгэг буюу мэдрэхүйн боловсруулалтын эмгэгтэй, хэл ярианы хөгжил хоцрогдсон, мэдрэхүй болон харилцааны хөгжлийг дэмжих, тайвшруулах тусгай хэрэгсэл шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	F70-F79, F84, F80, F82, F88,	b117, b122, b152, b156, b167, d330, d350	200,000	200,000 хүртэл	-	-
62	Уналт таталтын малгай	Дух, зулай, толгойн хоёр хажуу болон дагзны хэсгийг хамгаалах зориулалттай; цохилтын энергийг шингээх зөөлөвчтэй хөөс, EVA foam эсхүл түүнтэй дүйцэх зориулалтын материалаар хийгдсэн; Бат бөх, хөнгөн, арчиж цэвэрлэх боломжтой; толгой хэт халах, хөлрөх эрсдэлийг бууруулах агааржуулалтын нүх/хийцтэй; хурц ирмэг, үзүүр, хэрэглэгчийг гэмтээж болох ил гарсан хатуу хэсэггүй; хүүхдийн харах талбай болон сонсголыг шаардлагагүйгээр хязгаарлахгүй; тохируулгатай эрүүний оосортой; санамсаргүй тайлагдах эрсдэлийг багасгасан байх.	Эмчилгээнд тэсвэртэй эпилепси, атоник (унах) таталт, тоник-клоник/миоклоник таталтын улмаас урьдчилан сэргийлэх боломжгүй уналт давтагддаг, эсхүл тэнцвэрийн хүнд алдагдал (тархины саажилт, атакси), өөрийгөө цохих зан үйлээс толгойн гэмтэл давтан авах эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд	Хүүхэд	G40, R56, G11, G80, F84, G41, F84.0, F72, R56.8	b110, b755, b765, b770, d570	50,000	Шинээр нэмэгдсэн		

63	Ивээс, зөөлөвч /гурвалжин, зууван/	Хэлбэрээ хадгалах, биеийн жинд хэт сууж нягтрахгүй өндөр нягтралтай polyurethane foam эсхүл түүнтэй дүйцэх материалтай; бүрээс нь PU эсхүл түүнтэй дүйцэхүйц материалтай бөгөөд шээс, шүлс болон бусад шингэн доторх хөөсөн материалд хялбар нэвтрүүлэхгүй байх; давтан ачааллын дараа анхны хэлбэрээ сэргээх чадвартай байх.	Их бие, толгой, аарцгийн хяналт дутмагаас суух/хэвтэх байрлалыг бие даан хадгалж чадахгүй (хүнд хэлбэрийн тархины саажилт GMFCS IV–V, нугасны нээлттэй гажиг, мэдрэл-булчингийн архаг өвчин), байрлалын алдагдлаас хэв гажилт (сколиоз, контрактур), даралтын шарх болон амьсгалах/хооллох хүчирдлийн эрсдэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд;	Хүүхэд	G80, Q05, G71, M41, M43, Q76, G12.1, M62.4, L89	b730, b735, b710, s760, d410, d415, d4153	120,000	60,000	60,000	100.0
III. ТОХИРУУЛГА ШААРДЛАГАГҮЙ ТУСГАЙ ХЭРЭГСЭЛ										34.3%
ДУНДАЖ ХУВЬ										38,3%

